

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Filozofie
Studijní program: Filozofie
Studijní obor: Filozofie humanitních věd

Adolf Hitler – tváře diktátora
Adolf Hitler – Dictator's Faces

Bakalářská práce: 11-FP-KFL-097

Autor:
Klára Janoušková

Podpis:

Vedoucí práce: Mgr. Ing. Martin Brabec, Ph.D.

Konzultant: Mgr. Ing. Martin Brabec, Ph.D.

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
62	0	0	0	7	2

V Liberci dne: 27. 4. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra filosofie

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(pro bakalářský studijní program)

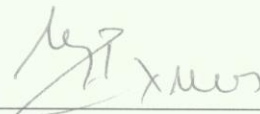
pro (kandidát): Klára JANOUŠKOVÁ
adresa: Březina 124, 294 11 Loukov
studijní obor (kombinace): Filosofie humanitních věd
Název BP: **Adolf Hitler - tváře diktátora**
Název BP v angličtině: **Adolf Hitler - Dictator's Faces**
Vedoucí práce: Mgr. Ing. Martin Brabec, Ph.D.
Konzultant:
Termín odevzdání: duben 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 24.4.2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): KLÁRA JANOUŠKOVÁ

Datum: 15.5.2009

Podpis: Janoušková

- Název BP: Adolf Hitler – tváře diktátora
- Vedoucí práce: Mgr. Ing. Martin Brabec, Ph.D.
- Cíl: Rozebrat z pohledu různých autorů Hitlerovy jednotlivé životní etapy, od dětství a mládí, počátků jeho politické dráhy, následného vzestupu a převzetí moci, po přípravu a vypuknutí 2. světové války, až k Hitlerově smrti. Přístupy jednotlivých autorů poté následně porovnat a v závěru práce i samostatně zhodnotit. Chtěla bych tak podat ucelený pohled na jednu z nejkontroverznějších historických postav světové politiky.
- Požadavky: Pravidelné konzultace s vedoucím práce.
- Metody: Komparace, analýza, sbírání a třídění dat.
- Literatura:
- BULLOCK, Allan: Hitler a Stalin: paralelní životopisy, Kma s.r.o., Praha: 2005.
 - COLLOTTI, Enzo: Hitler a nacismus, Praha: Levné knihy KMa, 2007.
 - FEST, Joachim: Hoffmann H.: HITLER: Tváře diktátora, Ottovo nakladatelství, Praha 2005.
 - KERSHAW, Ian: Hitler: 1889 – 1936. [1], Hybris, Praha: Argo, 2004.
 - KERSHAW, Ian: Hitler: 1936 – 1945 [2], Nemesis, Praha: Argo, 2004.

Čestné prohlášení

Název práce: Adolf Hitler – tváře diktátora
Jméno a příjmení autora: Klára Janoušková
Osobní číslo: P07000747

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 27. 04. 2011

Poděkování

Moje poděkování patří především mé rodině za její podporu a hlavně trpělivost při mém vysokoškolském studiu. Také bych chtěla poděkovat vedoucímu práce Mgr. Ing. Martinovi Brabcovi, PhD. za ochotu a vedení při psaní mé bakalářské práce. Práce by nikdy nenabyla konečné podoby bez času, ochoty a trpělivosti mé kamarádky Hany Beranové, která nekompromisně zredukovala počet stran a dala práci češtinářskou srozumitelnost.

Anotace

Bakalářská práce v úvodu představuje použité zdroje, metody a cíle práce. Kapitoly v práci analyzují metodou komparace Hitlerovy jednotlivé životní etapy, od dětství a mládí, k jeho cestě k moci po druhou světovou válku a Hitlerovu smrt. Analyzovány jsou stručně i historické okolnosti sledovaných období. Závěr práce podává shrnutí, zhodnocení autorů a celkový pohled na život Adolfa Hitlera.

Klíčová slova:

Adolf Hitler, dětství a mládí, 1. světová válka, cesta k moci, moc, nacismus, vůdcovství, 2. světová válka, světový názor, holocaust.

Summary

Bachelor thesis in an introduction to the sources, methods and aims of the work. Chapters work analyzed Hitler's individual life stages of childhood and youth, to his way to power after World War II and Hitler's death by comparison. The historical circumstances of the monitored period are briefly analyzed too. The conclusion provides a summary, the appreciation of the authors and an overall look at the life of Adolf Hitler.

Keywords:

Adolf Hitler, childhood and youth, World War I, path to power, power, nazism, leadership, World War II, world view, holocaust.

Zusammenfassung

Diese Bachelorarbeit stellt die Quellen, Methoden und Ziele vor. Einzelne Kapitel analysieren anhand der Komparation-Methode Hitlers Lebensetappen, von Jugend und Kindheit an, durch seine Machtergreifung und den zweiten Weltkrieg, bis zu seinem Selbstmord. Hier werden kurz auch historische Umstände einzelner Beobachtungszeiträumen behandelt. Zuletzt das Resümee dieser Arbeit fasst eine gesamte Bewertung zusammen und bietet die Gesamtansicht auf sein Leben.

Die Schlüsselwörter:

Adolf Hitler, die Kindheit und Jugend, der 1. Weltkrieg, der Weg zur Macht, die Machtergreifung, der Nazismus, die Führerschaft, der 2. Weltkrieg, die Weltanschauung, der Holocaust.

Obsah

1.	Úvod.....	10
2.	Hitlerovo dětství a mládí.....	11
2.1	Hitlerova rodina.....	11
2.2	Školní léta.....	12
2.3	Vídeň 20. století	14
2.4	Vídeňské období 1908 – 1913.....	16
2.5	Mnichov.....	19
3.	Válka 1914 – 1918	20
3.1	Výmarská republika	23
4.	Hitlerova cesta k moci.....	24
4.1	Politické začátky.....	24
4.2	Hitler v DAP a NSDAP	26
4.3	Mnichovský puč	27
4.4	Po propuštění z vězení.....	29
4.5	Hospodářská krize	31
5.	Hitler u moci	32
5.1	Zahraniční politika 1933 - 1939	35
6.	Druhá světová válka.....	39
6.1	Válka 1939	39
6.2	Hitler a židovská otázka	41
6.3	Válka 1940 – 1944	44
6.4	Hitlerovy poslední dny a konec 2. světové války.....	50
7.	Závěr	55
8.	Použitá literatura	59
9.	Seznam příloh.....	60

Seznam zkratk

DAP – Deutsche Arbeiterpartei, Německá dělnická strana

Gestapo – Geheime Staatspolizei, Tajná státní policie

KPD – Kommunistische Partei Deutschlands, Komunistická strana Německa

NSDAP – Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, Nacionálně-socialistická německá dělnická strana, nacistická strana

SA – Sturmabteilung, úderný oddíl, polovojenská organizace NSDAP

SPD – Sozialdemokratische Partei Deutschlands, Sociálnědemokratická strana Německa

SS – Schutzstaffeln, ochranný oddíl, policejní a bezpečnostní organizace

USPD – Unabhängige Sozialdemokratische Partei Deutschlands, Nezávislá sociálně demokratická strana Německa

1. Úvod

Adolf Hitler se bezesporu řadí mezi nejznámější a především nejbrutálnější osobnosti politické scény 20. století. Pozůstatky jeho diktátorského nacistického režimu jsou i po uplynutí celého století stále aktuální, živé a předmětem zájmu mnoha oblastí naší společnosti. Každý zná jeho jméno, činy i nelidskost jeho režimu.

Kdo to ale byl? Jaký měl život a minulost? Jak je možné, že se stal vůdcem Německa? Byl tak výjimečný, nebo to byla jen shoda náhod? Jaká síla způsobila „fanatičnost a oddanost“ německého národa stát za ním do posledních dnů války? Toto byly moje nejčastější otázky, na které jsem se snažila najít odpověď a jeho život zpracovat v této práci. Abych vytvořila komplexní pohled a umožnila tak zajímavé srovnání, čerpala jsem ze šesti různých publikací pojednávajících o životě Adolfa Hitlera. O jeho životě vyšel nespočet publikací, ale já jsem pro svou práci čerpala z knih autorů Alana Bullocka, Joachima Festa, Karola Gründberga, Iana Kershawa, Marlis Steinert a Rainera Zitelmana. Také jsem pro lepší pochopení doby a Hitlerovy osobnosti zhlédla několik filmů, jako například *Adolf Hitler – analýza mysli diktátora*, *Kult hákového kříže*, *Valkýra*, aj.

Cílem mé práce je tedy z pohledu různých autorů analyzovat Hitlerovy jednotlivé životní etapy od dětství a mládí, počátků jeho politické dráhy, následného vzestupu a převzetí moci, přípravu a vypuknutí 2. světové války až po Hitlerovu smrt. Jednotlivé pohledy autorů bych pak chtěla porovnat a v závěru práce zhodnotit.

V práci používám metody komparace a analýzy, sbírání a třídění dat. U většiny kapitol se nejprve snažím přiblížit a analyzovat historické pozadí daného období a teprve poté se zaměřuji na Hitlerovu úlohu v něm. Práci člením do několika kapitol, které mají představovat hlavní osnovu Hitlerova života. Příslušné podkapitoly poté rozšiřují tato období. Za stěžejní považuji období Hitlerovy cesty k moci, jeho politické začátky a druhou světovou válku. V závěru každé kapitoly pak podávám její shrnutí a porovnání jednotlivých autorů.

2. Hitlerovo dětství a mládí

Následující kapitoly mapují Hitlerův život od narození do doby vypuknutí 1. světové války. Jsou zde představeny Hitlerovy rodinné poměry a vztahy, školní nezdary, podoba Vídně roku 1907, Hitlerův pobyt ve Vídni a období v Mnichově.

2.1 Hitlerova rodina

Adolf Hitler se narodil 20. dubna 1889 v Braunau na Innu jako čtvrté dítě Aloise Hitlera a jeho ženy Klary Pözllové. Jeho otec pracoval jako celní úředník a často se se svou rodinou stěhoval.¹

Alois Hitler dokázal rodinu zajistit finančně, ač Fest uvádí, že Hitler používal legendu, podle které pocházel z chudých poměrů a neustále pocíťoval nouzi. Všechno to ale dokázal překonat a zvládnout svou vůlí, vůlí vyvoleného chlapce.² Alois Hitler byl vždy sebevědomý, pedantický, důsledný úředník, jenž byl ve společnosti vážený. Naopak doma byl autoritativním, odměřeným a často popudlivým otcem a manželem. Hitler vzpomínal na otcovy náhlé výbuchy hněvu, při kterých bil celou svou rodinu.³ Bullock ovšem uvádí, že ačkoliv byl Hitlerův otec velmi nesympatický a hrubý, ve skutečnosti na Hitlera neurvalý nebyl. Chování Hitlerova otce nebylo ve své době žádnou výjimkou, dalo se to říci téměř o každém muži stejného postavení.⁴ U Festa se setkáváme s tím, že Hitler popisoval svého otce jako pijana, kterého prý musel tahat z hospody domů, za což se neuvěřitelně styděl.⁵ Výbuchy pedantického otce se snažila Hitlerova matka kompenzovat láskyplností ke svým dětem.

Klara byla Aloisovou třetí manželkou. Působila smutným, ustaraným dojmem, jehož příčinou bylo jak soužití s nevrlym mužem, tak hlavně smrt jejich prvních tří dětí.⁶ Proto zahrnovala své dvě žijící děti urputnou úzkostlivě ochranitelskou přemírou lásky, která hraničila spíše až se slabostí a poddajností, kterou se její syn mistrně naučil využívat.⁷ Hitler svou matku velmi miloval a její

¹ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

² FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁴ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

⁵ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

⁶ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁷ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

fotografie nosil při sobě dokonce až do posledního dne svého života. Svého otce Hitler ctil, ale rád ho moc neměl, na to se ho příliš bál.

- Ian Kershaw při popisu Hitlerova dětství upozorňuje na to, že v této životní epoše nemáme příliš z čeho vycházet. Historické prameny pojednávající o dětství Hitlera nejsou příliš obsáhlé a vzpomínky jeho příbuzných nebo přátel je lepší brát s jistým odstupem a nadhledem. Hitlerovy vlastní vzpomínky v jeho díle *Mein Kampf* jsou subjektivní a ne zcela přesné.

Ian Kershaw popisuje Hitlerova otce jako tyрана, který všem doma dělal „peklo“, což v Kershawově líčení Hitlera, jako malého chlapce, staví do situace, kdy vzbuzuje až soucit. Oproti tomu se u Festa shledáváme s trochu mírnější verzí, kdy bylo Hitlerovo dětství sice prosyceno odměřeností a přísností jeho otce, ale jinak vycházelo z dobré hospodářské situace a společenského postavení. Hitler sám popisuje své dětství v *Mein Kampf* jako období, ve kterém velmi trpěl - ať už nouzí, bídou, nebo vinou otce. Celkově to působí až hrdinsky - malý „chudáček“ se dokázal poprat s životními nepřízněmi, jež překonal díky své „genialitě, vůli a odhodlání“. Dokument *Adolf Hitler: analýza mysli diktátora* staví Hitlerovo dětství do podobného světla jako Kershaw.

2.2 Školní léta

Tato kapitola zachycuje Hitlera od školních let do jeho 18 let, kdy odjel do Vídně.

Dne 1. května 1895 šel Hitler poprvé do školy. V počátcích jeho školní docházky měl prospěch i chování výborné. V roce 1898 se Hitlerovi naposledy stěhovali, a to do Leondingu u Lince. Právě proto, že to bylo naposledy, Hitler hovořil o Linci až do své smrti jako o svém rodném městě. Toto období pokládal za nejšťastnější ve svém životě. Zdá se, že i přes stálá stěhování, se dokázal lehce zapojit do nových kolektivů, kde si získával vůdčí postavení.⁸ Hitler býval živým, nadaným a bystrým žákem, který ovšem nebyl schopen podřídit se autoritě. Tento povahový rys byl ještě podpořen tendencí k pohodlnosti, náladovosti a vzpurnosti.⁹

⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁹ FESTA, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

V roce 1900 Hitler nastoupil na reálku. Jeho otec do něj vkládal velké naděje a chtěl z něj mít úředníka.¹⁰ Na vesnici pro Hitlera nebyl problém zařadit se mezi vrstevníky, ale ve městě si venkovského chlapce sotva kdo všiml. Fest vidí příčinu v tom, že se z „vůdčího“ Hitlera v Linci stal vesnický přistěhovalec. Ke svému okolí si neustále udržoval odstup.¹¹ Jeho prospěch i chování se začaly dosti zhoršovat. Třídní učitel Hitlera označil jako svévolného, prchlivého a neústupného mládence, který byl neschopný řádně využít svého talentu a nadání; chyběla mu píle a nedokázal se podřídít školnímu řádu. Školu a učitele nenáviděl, kromě učitele dějepisu, který v něm díky líčení hrdinských příběhů německé historie vzbuzoval silné vlastenecké cítění.

V roce 1906, ve svých 16 letech, natrvalo ukončil svou školní docházku pod záminkou nemoci.¹² Hitler své nevystudování obhajoval odporem k otcovu rozhodnutí stát se úředníkem.¹³

V následujících dvou letech Hitler vedl povalečský život: přes den maloval, četl, chodíval do divadla a opery, fanaticky obdivoval Wagnera, v noci dlouho ponocoval a ráno spánek doháněl. Projevovaly se jeho charakteristické vlastnosti – zahálčivost, nedostatečná kázeň, fantazírování, neschopnost pro soustavnou práci.¹⁴ Pro Hitlera byl jeho vymyšlený, fantazijní svět útechou a bezpečným místem, do kterého se uchýloval vždy, když se mu nesplnilo jeho přání. Nerozlišoval mezi tím, co měl jen vysněné a tím, co reálně existovalo.¹⁵

Hitler za svůj život neměl příliš mnoho přátel. Jediným jeho přítelem v této době byl August Kubizek zvaný „Gustel“. Gustel se dal snadno nadechnout a Hitler zase potřeboval v někom nadšení vzbuzovat.¹⁶ Kubizek byl pro Hitlera nezbytným publikem, na nějž vyvěralo nesmírné množství Hitlerových fantazijních představ.¹⁷ Gustel měl slabou vůli, byl poddajný a většinou neměl radikální názory. Hitler se oproti němu choval povýšeně, zdál být se rozhodný a hlavně měl ve všem jasno.

¹⁰ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹¹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹² KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹³ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

¹⁴ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁵ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹⁶ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁷ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

Chodili spolu do opery, do divadla, měli společnou touhu po hudbě, umění a architektuře.¹⁸

V září 1907 bylo Hitlerovi 18 let a vydal se do Vídně na zkoušky na Akademii výtvarných umění, kde ho nepřijali. Hitler byl velmi sebevědomý, a i když věděl o vysoké obtížnosti zkoušek, vůbec si nepřipouštěl, že by u nich nemusel obstát. Rektor mu doporučil, aby se zaměřil spíše na studium architektury, ke kterému mu ale chyběla maturita.¹⁹ Hitler mohl toto osvědčení poměrně lehce získat, ale pro splnění svého snu nic nepodnikl. V roce 1907 Klara Hitlerová ve věku 47 let zemřela. Jak Kershaw uvádí, v *Mein Kampf* Hitler píše, že smrt jeho matky pro něj byla strašlivou ránou. Přišel o jediného člověka, který mu v životě dopřával něhu, náklonnost a lásku. Po její smrti se opět vrátil do Vídně s jasným cílem – stát se architektem. Opět pro to ale nic neudělal.

Nepřijetí na Akademii a smrt matky pro něj představovaly dvě nejtvrďší rány, které doposud utrpěl. Svého snu se ale nevzdával a své plány směřoval k opakovanému pokusu o přijetí na Akademii příštího roku.²⁰

- Je velmi dobře patrné, že již v této době se v Hitlerově povaze objevovaly vlastnosti typické pro celý jeho život. V 18 letech zažil první dvě životní rány, a to nepřijetí na Akademii umění a smrt jeho matky.

Kershaw a Fest se zabývají Hitlerovým dětstvím a mládím velmi podrobně, zatímco Bullock a Zitelmann stručněji. Přesto jsem využila všechny zdroje.

2.3 Vídeň 20. století

Cílem následující kapitoly je ukázat dění Vídně na počátku 20. století. Nastiňuji zde tehdejší myšlenky, společenské a sociální problémy, problematiku Židů, oblast tehdejší politiky a z ní především muže, kteří Hitlera více či méně ovlivňovali a pomáhali mu tak vytvořit jeho pozdější světový názor.

Vídeň byla evropskou metropolí s pestrrou národnostní skladbou, takže se zde vyskytovaly zesílené tendence nacionalismu, socialismu, parlamentarismu, nebo rasismu. Německé obyvatelstvo Habsburské monarchie se stávalo ve vlastním státě

¹⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁰ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

národnostní menšinou²¹ a monarchii vyčítali, že kvůli proslovanské politice se za chvíli mezi Slovany ztratí. Proto ještě více vyzdvihovali vlastní národ a označení „německý“ předkládali jako „vyšší“.

Tato neklidná situace dávala možnost vzniku různých hnutí. Vyskytovaly se hlavně národně a rasově orientované ideologie, na jejichž vrcholu stál antisemitismus. Nejen na společnost, ale především na mladého Hitlera, měly velký vliv tři osobnosti: rytíř Georg von Schönerer, Karl Lueger a Richard Wagner. Schönererovo Všeněmecké hnutí bylo pro sloučení všech Němců do jednoho celku. Velice se obával, že se Němci ztratí mezi neněmeckými národy. Za nepřátele pokládal Židy, římský katolicismus, Slovany, socialisty, internacionalismus, samotnou habsburskou monarchii a všude spatřoval možné ohrožení německví.²² Jeho program lze považovat za raný typ národního socialismu, který spočíval v radikálním německém nacionalismu, nadřazenosti všeho německého, v sociálních reformách a rasovém antisemitismu.²³ Hitlerovým vzorem byl pro jeho zaujatost, ve které Židé figurovali jako zdroj všeho špatného, a pro jeho radikální bojovné projevy.²⁴ Hitler od Schönerera převzal pozdrav „Heil“, titul „Vůdce“ a nemožnost projevů demokratického rozhodování. Tyto tři věci byly pro Hitlera „inspirací“, kterou později uplatnil v nacistické straně, ale později ho Hitler kritizoval hlavně za jeho nezáměr o masy, loajálnost k parlamentarismu a za jeho napadání katolické církve.²⁵ Druhým mužem, který Hitlera ovlivňoval, byl Karl Lueger. Lueger stál v čele Křesťansko-sociální strany a svou základnu hledal mezi těmi, co se cítili být nejvíce ohroženi situací doby, chudobou a industrializací.²⁶ Stejně tak jako u Schönerera hrál v jeho programu roli antisemitismus. Od Luegera Hitler převzal ovládání davů, vytvoření hnutí za účelem dosažení svých cílů a využití propagandy k manipulaci svých příznivců.²⁷

- Tuto kapitolu jsem zde umístila záměrně, jelikož se domnívám, že právě vídeňské pozadí bylo jednou z nejdůležitějších životních etap Hitlerova života. Byla to doba, která ho nejvíce formovala a působila na něj, ať už

²¹ Např. viz anexe Bosny a Hercegoviny 1908.

²² FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

²³ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

²⁴ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

²⁵ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

²⁶ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

²⁷ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

svým politickým a ideovým pozadím, tak i vlastními zážitky, ke kterým dojdeme v další kapitole. Hitler pobýval v prostředí, jež se vykazovalo nacionalismem, antisemitismem, nenávisí vůči Slovanům a touze po německé velikosti. Všechny tyto jevy podporovaly jeho obdiv k Schönererovi nebo k Luegerovi, na jejichž myšlenkách později jako budoucí Führer postavil svůj světonázor. Zároveň vidíme, že všechny tyto myšlenky, radikální antisemitismus, nenávisť ke Slovanům, internacionalismus a další, nebyly v té době ničím neobvyklým a společnost se vůči nim nijak nebránila. Vycházela jsem především opět z Iana Kershawa a Joachima Festa, kteří popisují Vídeň téměř shodně. Rainer Zitelmann se věnuje spíše popisu samotného Hitlera, přímo k situaci ve Vídni se nevyjadřuje. Žádné rozdíly jsem nenašla.

2.4 Vídeňské období 1908 – 1913

Tato kapitola přibližuje Hitlerovo pětileté období ve Vídni, jeho životní styl, utváření počínající nenávisi k Židům a postupné vytvoření jeho názorů.

Hitler po smrti matky definitivně opustil Linec. Kromě tety Johanny, která mu zajišťovala finanční podporu, se svou rodinou styky příliš neudržoval. Ve Vídni si pronajal pokoj spolu se svým přítelem Augustem Kubizkem. To, že Hitlera na Akademii vůbec nepřijali, nikomu nepřiznal.²⁸ Hitlerovo chování bylo v té době plné přepjatosti, fantazírování, flegmatickosti, náhlé přehnané aktivity, ale hlavně nečekaných záchvatů vzteku, zoufalství, agresivity a schopnosti bezmezně nenávidět. Hitler kolem sebe spatřoval nepřátelský svět plný nenávisi a nespravedlnosti, který pořád stojí proti němu, odpírá mu možnost vzestupu a vůbec mu ani žádné šance nedává.²⁹ Tyto pocity ještě podpořil Hitlerův druhý, opět neúspěšný, pokus o přijetí na Akademii, kdy se začal vyhýbat společnosti, dokonce opustil společný byt i svého jediného přítele. Hitler ztroskotal, proto nemohl předstoupit před svého přítele a uznat, že přes veškeré své chvástání opět neobstál.³⁰

Hitler své selhání ospravedlňoval a hájil jako důsledek své brzy vyvrálé geniality, jako důkaz jeho pevného charakteru a hlavně jako nepochopení okolním světem. Protivníka spatřoval v buržoazním světě, který měl na něj přísné nároky a on

²⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

²⁹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³⁰ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

je nezvládl. Byl spíše stranickým člověkem, toužícím po pořádku, který ale zároveň odmítal. Netrpěl tím, že by byl svět špatně uspořádán, nebo byl v nepořádku. Trpěl svou nedostatečnou - nijakou rolí v tomto světě. Hitler byl v této době posledním člověkem, který by nějak zapadal do role rebela.

V následném období se Hitler velmi často stěhoval. Jako možný důvod stěhování byl úmysl vyhnout se vojenské službě, která byla povinná.³¹ Hitler sám to vysvětloval tím, že nechtěl sloužit pro rakouskou armádu. Podle Zitelmanna by to mohlo být pravdivé tvrzení, jelikož Hitler později dobrovolně vstoupil do armády, ovšem německé. Důvodů ale mohlo být více. Již dříve jsem se zmiňovala o jeho nenávisti a neschopnosti podřídit se autoritě a také si vždy zakládal na tom, že chce být pánem svého času.³² Také to mohlo být kvůli docházejícímu příjmu.³³ Svou situaci dopracoval až na úroveň bezdomovce. Přespával v útulku pro opuštěné, kde se seznámil s Reinholdem Hanischem, tulákem, jenž se stal Hitlerovým přítelem i obchodním partnerem. Hitler maloval obrázky a Hanisch je na ulicích prodával. Další 3 roky společně prožili v mužských domovech, kde se Hitler zapojil do kroužku lidí, kteří se považovali za intelektuály. Pro Hitlera byl tento kroužek lidí velmi důležitý jak z psychologického, tak i sociálního hlediska. Tito lidé mu i přes jeho samotářskou povahu zprostředkovávali kontakt s vnějším světem a hlavně byli jeho publikem.³⁴ V této době si uvědomil sílu masy lidí, sílu proslovů, které si v mužském domově trénoval a hlavně psychologickou manipulaci lidí. Říkal, že je nutné používat propagandu tak dlouho a pořád dokola, dokud tomu lidé sami neuvěří a nebudou vědět, co jim kdo napovídal a co je pravda.³⁵

Kershaw se zabývá velmi zajímavou a podstatnou otázkou, a to kdy a z jakého důvodu se stal z Hitlera tak zarytý antisemita. V Linci ještě antisemitou nebyl, v následné etapě ve Vídni na něj antisemitismus působil pod vlivem místního starosty Luegera, kterého obdivoval. Změna jeho postoje se projevuje v příhodě, jíž zažil a popisuje ji v *Mein Kampf*.³⁶ Hitler začal všechno špatné a všechno zlo, které potkával kolem sebe přičítat Židům. Židy také považoval za sílu, která vede sociální

³¹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³² ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

³³ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³⁴ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³⁵ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³⁶ Na ulici potkal člověka v dlouhém kaftanu. Sám sebe se ptal, jestli je to Žid. Čím více si ho prohlížel, tak se sám sebe začal ptát jinak, jestli je ten člověk vůbec Němec? Začal si kupovat antisemitistický tisk a přišel na to, že Židé nejsou lidé s neobvyklým typem náboženství, ale jiným, samostatným národem.

demokracii.³⁷ Takže teď už propojil to, co nenáviděl a židovství a marxismus skloubil v „židovské učení marxismu.“³⁸ Hitlerova nenávisť vůči sociální demokracii vycházela právě z nenávisť k Židům. Podle Hitlera byl marxismus jakousi zbraní Židů, kterou ve vhodnou dobu využijí k získání dělníků. Zitelmann nepochybuje o tom, že Hitlerova nenávisť vůči Židům měla kořeny ve vídeňském období. Poukazuje na to, že v této době nebyl antisemitismus ve Vídni ničím zvláštním. Příčinu Hitlerovy velmi vyostřené podoby antisemitismu spatřuje v jeho osobnostní struktuře.³⁹ Kershaw si naopak není tak plně jistý, že se stal antisemitou ve Vídni. Nejsou žádné dostupné prameny z této doby. V Linci spíše než nenávisť k Židům, pociťoval Hitler nenávisť ke Slovanům. V této době také využíval pomoci židovského lékaře dr. Blocha, ke kterému kvůli péči o jeho nemocnou matku cítil velkou vděčnost. Po příchodu do Vídně by měl nejlepší podmínky pro to být antisemitou v době, kdy se stal bezdomovcem. Jenže v této době neměl příliš možností získávat více informací a „učit se“ tak v této oblasti. Hlavně ale měl Hitler v mužském domově mezi Židy přátele, spíše tedy známé, se kterými udržoval styky. Stejně tak se vyjadřovali i jeho „kamarádi“ z 1. světové války, kdy se Hitler nezdál být nějak zvlášť zaujatým antisemitou. Je tedy možné, jak sám říkal, že se stal antisemitou v prvních dvou letech svého vídeňského působení, vymyslel a jeho názory se začaly radikalizovat až v době po válce. Mohl to být Hitlerův záměr. Kershaw dochází k závěru, že s největší pravděpodobností se jeho nenávisť k Židům začala projevovat už ve Vídni, ale nebyla to ona nenávisť, která později vytvořila jeho světový názor. Zarytým antisemitou se Hitler stal až v dalším období života v následujících letech.⁴⁰

Po třech letech pobytu ve vídeňském mužském domově v roce 1913 se vydal do Mnichova. Hitler Vídeň nenáviděl. Zažil zde urážky, posměšky, opovržení, dostal se až mezi bezdomovce. Vídeňské období mělo na Hitlera velký vliv ohledně utvoření si jeho základních názorů, které ale ještě v této době neměly ani konkrétní podobu, ani podobu světového názoru.⁴¹

³⁷ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

³⁸ Tamtéž, s. 81.

³⁹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

⁴⁰ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁴¹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

- Toto období je velmi podrobně rozpracováno ve všech zdrojích, ze kterých jsem čerpala. Jak vidíme, Hitler si v tomto období opravdu sáhl na dno, což v něm posílilo nenávist a strach k sociální demokracii a Židům. Uvědomil si sílu proslovů a psychologické manipulace lidí. Patrně již v tomto období se projeví první náznaky jeho předpojatosti vůči Židům, v čemž se shoduje Zitelmann i Kershaw, který ovšem onen Hitlerův zaujatý antisemitismus datuje až do následujících let. Zitelmann a Fest se dále shodují v motivech jeho častých stěhování. Jiné podstatné rozdíly autorů pro toto období jsem nenašla.

2.5 Mnichov

Tato kapitola popisuje Hitlerův život v Mnichově a zachycuje ho v době vypuknutí 1. světové války.

Oproti vídeňskému období považoval Hitler svůj čas strávený v Mnichově jako nejšťastnější období svého života. Sám uvedl několik důvodů, proč se rozhodl z Vídně odejít. Bylo to kvůli proslovanské politice, kterou praktikovala Habsburská monarchie, nenáviděl všechny ostatní národy, které se vměšovaly do německé říše, myšlenka konce Rakouska-Uherska a přání odejít do Německa. Hlavním důvodem jeho odchodu byly nesváry s úřady, které ho hledaly kvůli jeho vyhýbání se vojenské službě^{42,43}. To si ale nemyslí Bullock, podle kterého měl Hitler v plánu se v Mnichově přihlásit na Akademii výtvarných umění.⁴⁴ Zajímavé je, že si Hitler nevybral hlavní město – Berlín, ale Mnichov. Hitler se nerozhodoval podle politického smýšlení, ale podle toho, že Mnichov býval uměleckým městem. Oproti tomu Berlín se spíše než kulturou a uměním zabíral politikou, idejemi, nebo sociálními otázkami. I přes příznivé podmínky se Hitler nezačlenil do moderního uměleckého, ani politického života.⁴⁵

Podle svého tvrzení se v tomto období věnoval studiu marxismu a jeho vztahu k židovství. Vadilo mu, že v Německu nikdo nevěnoval tomuto „židovskému nebezpečí“ pozornost. Kritizoval spojenectví Německa s Rakouskem-Uherskem a to,

⁴² Píše Kershaw i Fest.

⁴³ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁴⁴ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

⁴⁵ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

že Habsburská monarchie pomalu přestávala být německým státem.⁴⁶ Chodíval do místních hospod, kde vášnivě prezentoval své ideje. V této době mu hrozilo vězení za nedostavení se k odvodu, které ale nakonec skončilo prohlášením o jeho vojenské neschopnosti.⁴⁷ O několik měsíců později se změnil život nejen Hitlerovi, ale celé Evropě. Dne 28. června 1914 byl proveden atentát na následníka rakouského trůnu Františka Ferdinanda v Sarajevu, což byl jeden z důvodů vypuknutí 1. světové války.⁴⁸

Lidé válku považovali jako šanci k úniku z bídy a monotónnosti jejich života, všude byla cítit vzájemná pospolitost, nadšení a slavnostní nálada s radostným očekáváním. Německo bylo sjednoceno.⁴⁹

Válka pro Hitlera znamenala smysl, možnost se někde uplatnit a hlavně mu dávala pocit sounáležitosti a domova. Hitler byl válkou nadšen, a proto neváhal a podal si žádost, aby coby Rakušan, mohl být členem německé armády. Žádost byla přijata a Hitler nastoupil k 16. bavorskému záložnímu pěšímu pluku, známého také podle svého velitele jako Listův pluk.⁵⁰

- Rozdíly v přístupu jednotlivých autorů lze spatřit v motivu Hitlerova odchodu z Vídně. Fest a Kershaw považují za důvod jeho snahu vyhnout se vojenské službě. Paradoxně se ale snažil o zařazení do německé armády. Bullock odůvodňuje odchod jeho malířskými ambicemi. Tuto myšlenku podporuje i jeho výběr města Mnichova, ze kterého je patrné i to, že se pravděpodobně příliš nezajímal o politiku. I v tomto období se projevovala jeho nechuť k Židům, ale stále zatím ne v radikální podobě.

3. Válka 1914 – 1918

Léta 1914 - 1918 v této kapitole zachycují Hitlera od jeho působení na frontě po rozpoutání revoluce a konec 1. světové války.

Pro Hitlera byla 1. světová válka největší a nezapomenutelnou dobou jeho života. Hitler měl za války hodnost svobodníka a k dalšímu povýšení nedošlo

⁴⁶ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

⁴⁷ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

⁴⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁴⁹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

⁵⁰ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

z důvodu jeho nedostatečných velitelských schopností.⁵¹ Hitler byl spojkou - kurýrem plukovního štábu, jehož úkolem bylo na kole nebo pěšky doručovat rozkazy z plukovního štábu velitelům na frontě.⁵² Tento úkol mu vyhovoval, protože byl odkázán jen sám na sebe a musel jednat samostatně.⁵³ Hitler získal za války i ocenění, a to Želený kříž II. a I. třídy. Těchto ocenění si Hitler velmi vážil a byla základním předpokladem pro jeho politickou kariéru. Jako Rakušanovi mu v Německu velmi pomohla v politické dráze.⁵⁴ Hitler byl poslušným, zapáleným, svědomitým vojákem, jenž si od ostatních jako vždy držel odstup.⁵⁵ Válka mu zprostředkovala neosobní vztahy, které mu vyhovovaly a pociťoval v ní svobodu, pořádek a disciplínu. Válka pro něj byla velmi pozitivním a ohromujícím zážitkem.⁵⁶ Většina normálních lidí ztratí po reálném prožití války nadšení, ale Hitler nikoli. Naopak, nikdy si na nic nestěžoval, měl nadměru vyvinutý smysl pro povinnost a vždy setrval v roli patriota. Válka mu ukázala, že je nezbytné obětovat jednotlivce pro blaho národa, což později používal. Toužil zničit německé nepřátele. Hitler byl hrdý na to, jak ho tato válečná zkušenost posilnila. Byl fascinován ničením, které později plně ukojil ve 2. světové válce.⁵⁷ Hitler byl celkově, co se války týče naprostým fanatikem. Vůbec nic, žádné lidské ohledy, nesmělo narušovat zájmy Německa a vidinu vítězství.

Válka ovlivnila politické názory nejen Hitlera, ale i ostatních lidí. Během války byl Hitler dvakrát raněn a převezen do nemocnice v Pasewalku. Tam si uvědomil změnu poměrů a morálky ve společnosti i v armádě, oproti srpnovým dnům roku 1914, což ho velmi znechutilo.

Dne 9. listopadu propukla revoluce, která byla odrazem velkého zklamání a neklidu, jenž zmítal společností již od roku 1915.⁵⁸ Došlo ke svržení císaře, pádu monarchie a vzniku republiky, zvané výmarské. Hitler sice nesl velmi těžce porážku ve válce, ale rozhodně nelitoval pádu monarchie.⁵⁹ Pro Hitlera byla zpráva o kapitulaci Německa nejtragičtější zprávou od dne, kdy mu zemřela matka.⁶⁰

⁵¹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

⁵² KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁵³ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

⁵⁴ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

⁵⁵ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁵⁶ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

⁵⁷ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

⁵⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁵⁹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

⁶⁰ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

Revoluce ho velmi zasáhla, představovala pro něj zradu všeho, čemu věřil a ve svém rozhořčení hledal viníky oné německé tragédie. Za porážkou Hitler spatřoval Židy, sociální demokraty, marxismus a demokracii.⁶¹ V tuto dobu Hitler našel svou identitu, ztotožňoval se s tím, že když zachrání Německo, zachrání sám sebe. V této době se rozhodl, že se začne zajímat o politiku.⁶² To uvádí i Bullock, podle kterého Hitler později říkal, že to bylo právě v nemocnici, kdy se rozhodl věnovat politice s cílem napravit porážku Německa, i když mu to trvalo celý rok, než se k něčemu odhodlal.⁶³ Kershaw ovšem píše, že to je nevěrohodný fakt. Nenacházel se podle něj v postavení, kdy by se mohl rozhodovat o vstupu do politiky, nebo někam jinam. Konec války pro něj jako vojáka znamenal demobilizaci.⁶⁴ Ono hluboké zoufalství, které ho zachvátilo v nemocnici, nebylo ani tak reakcí na to, že Německo prohrálo, ale spíš to byl pocit osobní porážky.⁶⁵

V této době ještě nebyl jeho světonázor utvořen, ale Pasewalk byl důležitou zkušeností, která ho na cestě k němu posunula. Jeho ideologie se vytříbila roku 1919 v armádě, která z něj udělala úspěšného propagandistu. Hitlerův vstup do politiky nebyl vědomým rozhodnutím, ale bylo to pro něj v dané době a za daných okolností nejlepší možné řešení.⁶⁶ Je podivné, že se Hitler do svých 30 let v politice vůbec neangažoval, aktivně se neúčastnil, ani nevstoupil do žádné politické strany. Hitlerova cesta byla otevřena díky tomu, že se zhroutil starý pořádek.⁶⁷

- První světová válka byla po Vídni další klíčovou etapou, která Hitlera nasměřovala k jeho politickým cílům. Během válečného období se projevil rysy pro něj později tak typické. Vinu za porážku svého národa spatřoval v Židech, marxismu, demokracii aj., ztotožňoval se s osudem Německa, byl naprosto fascinován válkou. Zájmy a vítězství Německa nadřadil nad veškerou lidskost. Klíčová byla tato doba i jeho rozhodnutím vstoupit do politiky. V souladu se všemi autory je ale nutné jej považovat ne jako Hitlerovo vědomé rozhodnutí, ale jako rozhodnutí vyžádané okolnostmi. Kershaw i Bullock se shodují v názoru, že právě válka a poválečné období

⁶¹ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁶² STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

⁶³ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

⁶⁴ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁶⁵ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

⁶⁶ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁶⁷ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

bylo to, co „stvořilo“ Hitlera. Autoři se, v popisu tohoto období, více nijak významně neliší.

3.1 Výmarská republika

Následující řádky stručně nastiňují vytváření nového německého státního zřízení v poválečném období.

Výmarská republika byla vyhlášena 19. 1. 1919,⁶⁸ vznikala neplánovaně, ve zmatku a nikdo na ni nebyl pořádně připraven.⁶⁹ Ve Výmarské republice se dostala k moci dokonce i KPD⁷⁰, což vyvolalo krátkou občanskou válku. Ta byla ukončena po dvou týdnech s více jak tisíci oběťmi. Tato krátká vláda komunistů zanechala v lidech stopy strachu, včetně Hitlera.⁷¹ Vítězně z těchto nepokojů vyšla radikální pravice, která rozdmýchávala roztržky, vznikaly a umocňovaly se fašistické strany po celé Evropě.⁷²

Největší pokoření způsobila Versailleská mírová dohoda. Němci museli podstoupit územní nároky, platit poválečné reparace, vydat německé důstojníky k odsouzení válečnými soudy Dohody. Byly odtrženy německé oblasti.⁷³ Museli vydat válečné flotily, omezit výzbroj a armádu⁷⁴ a hlavně byla Německu přiznána jak právní, tak i morální odpovědnost za válku. Pro tuto dohodu se stal příznačný pojem versailleský diktát, jehož odmítnutí, zvláště pak odpovědnosti za válku, se stalo „stmelovačem“ německé společnosti.⁷⁵ Lidé měli obavy z budoucnosti a nové státní zřízení nedokázalo vytvořit autoritu, ke které by se bylo možné přimknout. Lidé toužili po pořádku, respektu a zachování tradic. O tyto nedostatkové ideje se opírala právě NSDAP^{76,77} Německému demokratickému státu byla předkládána za nebezpečnou radikální levice – Nezávislí socialisté a komunisté, ovšem opravdovou hrozbou byla naopak pravice. Všem pravicovým skupinám byl vlastní nacionalismus a touha vymazat porážku roku 1918.⁷⁸

⁶⁸ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

⁶⁹ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

⁷⁰ Kommunistische Partei Deutschlands, Komunistická strana Německa.

⁷¹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994, s. 23.

⁷² BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

⁷³ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

⁷⁴ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

⁷⁵ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

⁷⁶ Nazionalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, Národně socialistická německá dělnická strana, viz kapitola Hitler v DAP a NSDAP.

⁷⁷ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

⁷⁸ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

- Důsledky Versailleské dohody byly pro německou společnost katastrofální, navíc si s nimi nově zřízená republika neuměla poradit. Tyto okolnosti se staly živnou půdou pro vznik pravicových stran. Všichni autoři velmi podrobně popisují Versailleskou smlouvu a její důsledky na společnost. V jejich přístupu popisujícím historické pozadí této doby jsem ale nenašla žádné rozdíly.

4. Hitlerova cesta k moci

Následující kapitoly mapují Hitlerovo období cesty k moci, od roku 1919 do roku 1933, kdy byl jmenován kancléřem.

4.1 Politické začátky

Tato kapitola ukazuje Hitlera za neklidného období Výmarské republiky, jeho působení v propagandistickém oddělení, kde objevil schopnost oslovovat masy, řečnit, racionalizoval svou nenávist k Židům a vstoupil do DAP.⁷⁹

Po porážce republiky rad⁸⁰ vzniklo z iniciativy reichswehru⁸¹ osvětové a propagandistické oddělení.⁸² Bylo potřebné mít dozor nad politickou situací a osvětlovat vojákům „správné“ – antibolševické a nacionalistické postoje. Proto byly zřízeny řečnické kurzy.⁸³ Do takového kurzu byl vyslán i Hitler, což byl velmi důležitý okamžik pro jeho další kariéru. Poznal, jak lze psychologicky působit na lidi.⁸⁴ Na Hitlera zde zapůsobil Gottfried Feder. Lektor, jenž přednášel o hospodářských otázkách. Jeho ideje umožnily Hitlerovi vytvořit racionální základnu jeho nenávisti vůči Židům. Feder totiž hlásal, že právě vinou mezinárodního finančního židovstva došlo k neštěstí Německa.⁸⁵ Hitler následně došel k závěru, že antisemitismus, jako politické hnutí, nesmí být brán z hlediska pocitů, nýbrž faktů. Iracionální antisemitismus vede k pogromům a konečným cílem racionálního antisemitismu musí být odstranění Židů.⁸⁶ Snaha veškeré své názory

⁷⁹ Deutsche Arbeiterpartei, Německá dělnická strana, viz kapitola Hitler v DAP a NSDAP.

⁸⁰ Republika rad trvala po dobu vlády KDP.

⁸¹ Meziválečná německá armáda.

⁸² GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

⁸³ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁸⁴ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

⁸⁵ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

⁸⁶ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

racionalizovat byla Hitlerovým typickým rysem. To mu dávalo možnost prezentovat svá mínění jako absolutní pravdy, pocit nadřazenosti a vnitřní jistoty.⁸⁷ Živelný antisemitismus mu byl nástrojem politických záměrů a ten rozumový mu sloužil jako ideologické ospravedlnění.⁸⁸ Toto rozdělení použil jako odpověď na dopis bývalému účastníkovi školení Adolfu Gemblichovi pro objasnění židovské otázky.⁸⁹ Tento dopis je prvním svědectvím odhalujícím podobu jeho vyhraněného antisemitismu.⁹⁰ Právě rasový antisemitismus, germánská ideologie a radikální nacionalismus byly tři velmi důležité prvky, které po válce, po porážce Německa, přitahovaly stále více lidí.

V srpnu 1919 byl poslán do tábora Lechfeld, kde měl učit vojáky občanskou výchovu. Tím se cvičil v propagandě a mluvení na veřejnosti.⁹¹ Poprvé za svůj život objevil něco, v čem byl úspěšný.⁹² Také působil jako důstojník pro zjišťování počtu množících se pravicových radikálních skupin. Proto 12. září 1919 zavítal na setkání DAP, do něhož následně vstoupil.⁹³ Je zajímavé, že konečné rozhodnutí o tom, jestli do strany vstoupit, či nevstoupit, nebylo ani jeho vlastním rozhodnutím. Kapitán Mayr mu podle svědectví rozkázal, aby do strany vstoupil a tím tak pomáhal jejímu rozvoji.⁹⁴ I Fest na základě dostupných pramenů poukazuje na Hitlerovu váhavost a strach z konečného rozhodnutí.⁹⁵

Hitler dokázal svým nadáním, mluvením, působit na posluchače a dokázal využít příležitosti ke vzestupu. Právě to mu pomohlo získávat rostoucí moc a značnou podporu v nacistickém hnutí.

Cesta od Pasewalku k úspěchům v DAP byla Hitlerovi umožněna díky poměrům, příležitosti, notné dávce štěstí a především velké podpoře armády, ke které mu značně dopomohl kapitán Mayr.⁹⁶

- V této době Hitler působil v osvětovém propagandistickém oddělení, kde v sobě objevil a vytříbil schopnost řečnění, psychologického působení na masy a stala se základem jeho politického vzestupu. Také se zde objevuje

⁸⁷ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

⁸⁸ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007

⁸⁹ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁹⁰ Poznámává Kershaw i Steinert.

⁹¹ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

⁹² KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁹³ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

⁹⁴ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

⁹⁵ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

⁹⁶ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

jeho racionalizovaná nenávisť vůči Židům, která nabyla pozdější rasové podoby. Jsou zde patrné i jeho začátky v politice, v DAP. Steinert, Kershaw i Fest se shodují v tom, že Hitlerovo rozhodnutí vstoupit do strany, nebylo z jeho popudu, ale spíše jen shodou okolností. Jiné nesrovnalosti jsem v pohledu autorů nenašla.

4.2 Hitler v DAP a NSDAP

Tato kapitola popisuje Hitlerovu roli v DAP, později NSDAP.

V roce 1919 vstoupil Hitler do DAP, Německé dělnické strany s nacionální organizační koncepcí, založené Karlem Harrerem a Antonínem Drexlerem. Brzy se stal jedním z hlavních řečníků a propagoval myšlenku, že se strana nesmí omezovat na večerní diskuze v hostincích, ale musí usilovat o podporu mas⁹⁷ dělnictva.⁹⁸ Hitler usiloval o uspořádání prvního velkého masového shromáždění, což vedlo k rozkolu ve straně. Hitler se totiž neshodl s Harrerem v otázce řízení strany a Harrer tak ze strany vystoupil. První velké shromáždění se tedy konalo 24. února 1920 v Hofbräuhausu⁹⁹, kdy toto datum Zitelmann spojuje s přejmenováním strany na Národně socialistickou německou dělnickou stranu – NSDAP.¹⁰⁰ Pro NSDAP se vžilo označení nacisté.¹⁰¹ Gründberg ale udává jiné datum, stejně jako Fest, a to 20. února. Od tohoto shromáždění se z „malého pivního spolku“ utvářela masová strana a Hitlerovi přívrženci kolem něj začali vytvářet vůdcovský mýtus¹⁰².¹⁰³ Nejvíce ze všeho se Hitler snažil o zviditelnění strany. Cílem nacistických shromáždění bylo vyvolávat konfrontace a roztržky za účelem získávání pozornosti.¹⁰⁴ V roce 1921 se stal Hitler po dalším rozkolu ve straně prvním předsedou strany. Schválením nových stanov NSDAP byla potvrzena činnost strany na principu vůdcovství,

⁹⁷ Otázka mas - společný rys nacistů s komunisty. Hitler i Lenin prosazovali důležitost masové podpory, ale zároveň říkali, že masy nejsou schopné se samy zorganizovat. Pro oba diktátory byly masy zdroj mobilizace, nikoli členy, jenž mají být zastupovány. Důraz kladli na oddanost členů, kteří organizovali masová shromáždění, účastnili se demonstrací a svůj život zasvětili plnění všeho pro stranu. Tímto se nacisté i komunisté odlišují od ostatních stran.

⁹⁸ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

⁹⁹ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁰⁰ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

¹⁰¹ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

¹⁰² Více viz Kershaw, Ian: *Hitlerův mýtus. Obraz a skutečnost ve Třetí říši*, Praha 2009.

¹⁰³ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹⁰⁴ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

s používáním oslovení Führer.¹⁰⁵ 28. října 1922 proběhl v Itálii Mussoliniho pochod na Řím, který velice zapůsobil na nacistickou stranu v Bavorsku.¹⁰⁶

- Rozdílný pohled autorů se nachází u data vzniku NSDAP. Stejně datum jako Zitelmann má Steinert a Bullock. Gründberg se odkazuje na Festa a datum u nich je jiné. Hitler si v této době začal budovat stranu podle svých představ. Zajistil si pozici vůdce, čímž si naprosto upevnil moc a svou suverenitu ve straně.

4.3 Mnichovský puč

Tato kapitola nastiňuje pozadí Hitlerova puče a ukazuje jeho pokus o převzetí moci v Bavorsku – provedení Mnichovského puče.

V lednu 1923 na základě neschopnosti Německa platit válečné reparace, obsadili Francouzi a Belgičané Porúří, což umocnilo hospodářskou, sociální a finanční krizi v Německu. Němci vyhlásili pasivní rezistenci¹⁰⁷. Díky francouzské okupaci se Němci sjednotili podobně jako v roce 1914,¹⁰⁸ ovšem s tím rozdílem, že jednotlivé skupiny usilovaly o vlastní cíle.¹⁰⁹ V rozporu s versailleskou smlouvou, která omezovala německou armádu jen na 100 000 mužů, se od roku 1920 vytvářel tzv. černý reichswehr. Čím větší byla krize, tím více se u pravicových zastánců a armády objevovala myšlenka diktatury jednoho muže.¹¹⁰ Hospodářská krize vyvrcholila zhroutením marky, která během roku 1923 přestala mít hodnotu. V důsledku krize zažívali nacisté neobyčejný rozmach. Do strany proudila řada nových členů, kteří tak vyjadřovali protest proti tehdejší hospodářské a politické situaci. Tito nováčci pocházeli ze všech společenských vrstev. Ať už to byli dělníci, střední a vyšší buržoazie, živnostníci, obchodníci, úředníci nebo maloročníci. Stejně tak narůstal počet členů oddílů SA¹¹¹.¹¹²

V této době došlo ke konfliktu mezi říšskou vládou v Berlíně a bavorskou vládou v Mnichově. Bavorsko se chtělo osamostatnit a stalo se základnou

¹⁰⁵ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁰⁶ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁰⁷ Nepřímý způsob odporu projevující se pasivitou ke stávajícím zákonům.

¹⁰⁸ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

¹⁰⁹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹¹⁰ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007

¹¹¹ Sturmabteilung, úderný oddíl, polovojenská organizace NSDAP.

¹¹² KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

pravicových radikálů a odpůrců republiky.¹¹³ Hitler nepokládal za skutečné nepřátele národa Francouze, ale vládu listopadových zločinců¹¹⁴.¹¹⁵ Nechtěl se zařadit mezi ty, proti kterým bojoval, mezi marxisty, Židy a buržoazní strany. Také se bál, že by boj o Porúří přivedl národ na stranu vlády, čímž by došlo k upevnění republikánského režimu.¹¹⁶

Hitlerova situace se zlepšila prohloubením krize v Německu. Kabinet, jenž vyhlásil pasivní rezistenci, odstoupil a nastoupila nová vláda, která tuto rezistenci odvolala. Díky tomu mohl Hitler útočit na novou vládu jako na vlastizrádce. Byl to právě rozchod mezi Mnichovem a Berlínem, který umožnil následující dění.¹¹⁷

V Bavorsku vládl triumvirát – předseda bavorské vlády Kahr, Seisse - šéf zemské policie a Lossow - místní velitel reichswehru - který toužil po státním převratu. Německému bojovému svazu soustředujícímu se kolem Ludendorffa a Hitlera bez Kahra šlo o vládu v Mnichově. Pro Hitlera byl ale pouhou zastávkou při pochodu na Berlín. Za cíl si pokládali zmocnit se Berlína silou, s pomocí polovojenské akce s reichswehrem. Úřady v Bavorsku se obávaly Hitlerova puče.¹¹⁸ Hitler se rozhodl jednat na vlastní pěst a 8. listopadu vpadl s oddíly SA na shromáždění von Kahra.¹¹⁹ Především prohlásil, že je bavorská i říšská vláda svržena a vyhlásil novou dočasnou vládu, jejímž kancléřem se stane on sám a může tak být zahájen pochod na Berlín. Muži triumvirátu podepsali dekret o postavení NSDAP mimo zákon a následujícího dne Hitlera zatkla policie a odvezla ho do vězení.¹²⁰

Přestože byl obviněn z velezrady a odsouzen k pěti letům vězení, ve skutečnosti tam pobyl necelý rok.¹²¹ Proces se vyznačoval shovívavostí k obžalovaným, kterým bylo umožněno pronášet velmi dlouhé projevy, jež měly charakter propagandy. Dokonce samotný prokurátor choval k pučistům úctu a o Hitlerovi mluvil jako o statečném vojáku. Již v prosinci 1924 byl Hitler propuštěn.¹²² Zitelmann vidí důvod mírného rozsudku v politické zaujatosti

¹¹³ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

¹¹⁴ Sociálně-demokratičtí revolucionáři roku 1918, kteří přijali Versailleskou dohodu.

¹¹⁵ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹¹⁶ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹¹⁷ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

¹¹⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹¹⁹ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

¹²⁰ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

¹²¹ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

¹²² GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

výmarské justice. Ta totiž vystupovala proti levicově orientovaným radikálům ostřeji než proti radikálům pravicovým. Osudné se republice stalo i to, že většina konzervativních elit stála proti republice, čímž umožnila přijetí antidemokratických, pravicových sil. Hitler pochopil, že se strana bude muset dostat k moci legální cestou.¹²³

V této době mělo Hitlerovo politické myšlení již konečnou podobu. Základem pro ně mu byla léta strávená ve Vídni, ke kterým se přidaly zkušenosti a ideje z let 1919 - 1924.¹²⁴ Během svého věznění si obohatil svůj názor o získání životního prostoru a zničení židobolševismu.¹²⁵ Také napsal spis *Mein Kampf*.¹²⁶ Hitler ve vězení získal přesvědčení, že je vůdčí postavou nacionálních kruhů.¹²⁷ Měl jasnou představu o své vlastní roli - vyvoleném vůdci vedoucím Německo ke spáse.¹²⁸

- Hospodářská a společenská krize se stala bezvýhodnou situací pro mnoho lidí, jejichž nálady dokázal Hitler dokonale využít. To mu zajistilo příliv nováčků a jejich sympatie k nacismu. Již v této době je patrné, jak Hitler mistrně dokázal využívat krizových situací a vnitřní nestability režimu. Právě nejednotnost vlád v Mnichově a Berlíně ovlivnila budoucí dění.

Je zde také vidět narušenost a loajálnost tehdejšího právního systému. I samotní soudci sympatizovali s pravicovými myšlenkami. Z této doby si Hitler odnesl ponaučení, že se k moci musí dostat legální cestou, nikoliv cestou revoluce. V této době se také Hitler stylizoval do role vůdce Německa a své myšlenky vyložil ve spise *Mein Kampf*. V přístupu jednotlivých autorů jsem pro toto období nenašla žádné nesrovnalosti.

4.4 Po propuštění z vězení

Tato kapitola popisuje společenské změny a Hitlerův život po roce 1924.

Po Hitlerově propuštění z vězení se změnila situace ve výmarské republice. Bylo to zapříčiněno stabilitou měny a upevňováním autority státní moci. Zásahu na

¹²³ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

¹²⁴ STEINERT, Marlís: *Hitler*, Praha 2007.

¹²⁵ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹²⁶ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

¹²⁷ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹²⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

tom měl Gustav Stresemann svou politikou dorozumění s Francií a možností řešení problému reparací skrze Dawesův plán¹²⁹. Díky tomu klesala nezaměstnanost, zlepšovaly se ekonomické a sociální poměry a došlo k přijetí Německa do Společnosti národů.¹³⁰ Po listopadových událostech byla zakázána NSDAP (již roku 1925 byla ovšem opět povolena),¹³¹ její noviny - *Völkischer Beobachter* a Hitlerovy veřejné projevy - tento zákaz trval 2 roky. Navíc se objevily pro Hitlera velmi znepokojující tendence o jeho vykázání z Německa zpět do Rakouska. Největším problémem ovšem pro Hitlera byla naprosto rozpolcená situace uvnitř strany.¹³² Hitlerův vůdcovský kult jako jediný dokázal stmelit stranu, která by se jinak rozložila. Od roku 1926 povoloval pouze ty návrhy, které sám předem odsouhlasil, stal se povinný pozdrav „Heil Hitler“ a vztyčená pravice.¹³³ Bylo také založeno Hitlerjugend¹³⁴ a Hitler doporučoval účast ve volbách a vstup svých členů do zemských parlamentů.¹³⁵ V letech 1929 - 1930 došlo k reorganizaci strany, a to na takové úrovni, že byla schopna využít politických změn na začátku 30. let a mohla dobře zvládnout příliv nových členů a voličů.

V roce 1929 navrhla komise expertů, pod vedením amerického bankéře O. D. Younga, řešit problém reparací tak, že by je Německo splácelo každoroční sumou až do roku 1988. To Hitlerovi poskytlo platformu pro burcování proti Spojencům a výmarskému režimu a byl to impulz pro jednání s ostatními pravicovými stranami. Jednou takovou byla konzervativní strana nacionalistů pod vedením Alfreda Hugenberga, jenž vlastnil sdělovací prostředky, které zajistily Hitlerově propagandě ohlas. Hitler se se svou stranou dostal do celonárodní politiky.¹³⁶ NSDAP těžila ze zhoršujících se poměrů let 1928-1929 a rostla její podpora. 24. října 1929 nastal krach na newyorské burze. Právě tuto krizi Hitler využil.¹³⁷

- Po propuštění z vězení se Hitler věnoval především řízení a propagaci strany. Kladl důraz na získání moci legálním způsobem a vyčkával na zhoršující se společenskou situaci. Youngův plán byl pro Hitlera opět nástrojem

¹²⁹ Upravoval řešení problému splácení německých reparací.

¹³⁰ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹³¹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹³² ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

¹³³ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹³⁴ Hitlerova mládež, polovojenská mládežnická organizace NSDAP.

¹³⁵ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹³⁶ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

¹³⁷ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

k popuzování režimu a využívání celospolečenské krize. V tomto období jsem u autorů nenašla odlišné přístupy.

4.5 Hospodářská krize

Následující kapitola zachycuje období hospodářské krize, její dopady na Hitlera a německou společnost a cestu k Hitlerovu postu kancléře.

Celosvětová hospodářská krize se v Německu začala projevovat koncem roku 1929 a přinášela s sebou velkou míru nezaměstnanosti, útlum výroby, bankrotující podniky, či krizi v zemědělství.¹³⁸ Agitace NSDAP vycházela z nespokojenosti s tehdejší výmarskou politikou, která nedokázala dostát svým slibům.¹³⁹ Mládež byla fascinována nacistickým ideálem nadčlověka, kdy oceňovali dynamiku nacistického hnutí. Nezaměstnaní a zoufalí Němci začali nacházet oporu pro svoje názory v heslech NSDAP. Nacisté zaznamenávali úspěch, což potvrzovaly i výsledky voleb do Říšského sněmu z roku 1930, kdy se stali druhou nejsilnější stranou¹⁴⁰.¹⁴¹ Do propagandy zapojovali všechny moderní prostředky – rádia, filmy, hudbu, desky s Hitlerovými projevy, pochody, slavnosti s prapory atd.¹⁴²

V roce 1932 končilo prezidentu Hindenburgovi sedmileté úřední období a Hitler se rozhodl pro vlastní kandidaturu.¹⁴³ Ve volbách roku 1932 se stali nacisté nejsilnější stranou Německa, ale přesto nedosáhli absolutní většiny.¹⁴⁴ Hitler chtěl prezidentskou a ne parlamentní vládu.¹⁴⁵ Zásadně vyžadoval neomezenou moc, nejen její část.¹⁴⁶ Ovšem díky různým politickým intrikám se postupně dopracovával ke svému cíli. Hindenburg zůstal v opozici k Hitlerovi osamocen a 30. ledna 1933 jej jmenoval říšským kancléřem. Hitler se dostal k moci legálně, ale sám to považoval za začátek revoluce. Došlo ke spojení národních socialistů a konzervativců, které nestálo na společných politických cílech obou stran, ale na tom, že konzervativci neměli dostatečnou podporu. Proto prvotním záměrem bylo Hitlera využít – konkrétně jeho masovou základnu. Na první pohled je zvláštní, že se Hitler spojil se silami, kterými opovrhoval. Říkal, že se spojil se slabším protivníkem, aby na konci

¹³⁸ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹³⁹ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁴⁰ Viz příloha č. 1.

¹⁴¹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁴² STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

¹⁴³ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹⁴⁴ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁴⁵ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

¹⁴⁶ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

měl převahu on a aby se dostal do role silnějšího protivníka.¹⁴⁷ Právě podceňování Hitlera a jeho hnutí mu zajistilo post kancléře.

Hitler by nebyl nic bez jedinečných podmínek války, revoluce, národního ponížení a strachu z bolševismu. Jen velmi těžko by byl schopen v jiném období vytěžit ze situace tolik, jako z tohoto.¹⁴⁸ Generál Ludendorff napsal Hindenburgovi: „*Slavnostně prorokuji, že tento zlořečený člověk uvrhne naši Říši do propasti a dovede náš národ k nepředstavitelnému neštěstí. Za to, co jste provedl, Vás budou budoucí generace proklínat ještě ve Vašem hrobě.*“¹⁴⁹

- Zde jsou vystiženy základní motivy obyčejných lidí pro sympatii k nacistům. Hitler dokázal využít „ovzduší“ doby a orientovat propagandu tak, aby lidé našli útočiště před svou nespokojeností. I v tomto období je patrné, že se k moci nedostal díky svému talentu, ale díky tradičním silám, které mu to dovolily. I když je nutné mu přiznat jistou „hráčskou“ schopnost, přehled společenského a politického dění, cílevědomost a vytrvalost jít si za svými cíli.

5. Hitler u moci

Následující řádky ukazují změny vzniklé ve společnosti po Hitlerově převzetí moci a způsoby jejich realizace.

Již den po převzetí moci se množily zprávy o projevech teroru a násilí v celém státě. Skupiny SA zatýkaly domnělé či skutečné politické protivníky, tyranizovaly Židy, atd.¹⁵⁰ Hitler se přímo v těchto věcech neangažoval. To měl na starost Hermann Göring¹⁵¹ a nacisté. Byly přijaty protižidovské zákony, na jejichž základě Židé nesměli zastávat některá povolání a redukovaly se počty židovských dětí ve školách. Dále byli Židé a odpůrci režimu vyloučeni ze státních úřadů.¹⁵²

¹⁴⁷ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

¹⁴⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 395.

¹⁵⁰ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁵¹ Vrchní velitel Luftwaffe, ministr letectví, říšský maršál, zakladatel gestapa, zástupce Hitlera po většinu druhé světové války.

¹⁵² KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

Prvním krokem na cestě k diktatuře se stal zákon Na ochranu lidu a státu¹⁵³ platný až do roku 1945, který zaručoval legálnost nacistickému pronásledování a teroru.¹⁵⁴ Záminkou pro něj se stal požár Reichstagu¹⁵⁵, ze kterého nacisté vinili komunisty,¹⁵⁶ ale jsou dlouholeté dohady o tom, kdo měl požár na svědomí.¹⁵⁷ Krom toho byl také záminkou k budování koncentračních táborů a zákazu činnosti KPD.¹⁵⁸

Hitlerovi stačily pouhé 3 měsíce, aby si upevnil moc. Pro porovnání Mussolinimu v Itálii trvalo 7 let, než jeho moc dosáhla Hitlerovy úrovně. Revoluce nebyla pro Hitlera povstáním ale vítězstvím spořádané síly.¹⁵⁹ K moci se stejně dostal nelegálními prostředky, které byly v rozporu s ústavou, právními předpisy, nebo etickými normami.¹⁶⁰

Dalším zákonem roku 1933 byl sterilizační zákon¹⁶¹, poté docházelo ke sjednocování samostatně pracujících institucí a jejich podřizování novému režimu. Na vedoucí pozice byli zpravidla dosazováni členové NSDAP. Existence jediné strany – NSDAP umožňovala působení své ideologie na veškerý veřejný život.¹⁶² Kershaw pro tento postup, kdy nacisté prováděli kontrolu všech institucí a spolků, používá pojem zglajchšaltování.¹⁶³ Fest vysvětluje glajchšaltování jako sjednocení nebo usměrnění. Hitler vycházel z toho, že každý člověk potřebuje někam patřit a sebeobětování je pro něj mnohdy důležitější než touha po svobodě.¹⁶⁴ Hitler měl podporu i katolíků, kteří vyzývali německé občany k přijetí nové vlády¹⁶⁵ a nacistická ideologie se šířila i do školství. Zákon ze 14. července 1933 potvrdoval, že NSDAP je jedinou politickou stranou v Německu a jakékoliv snahy o udržení starých, nebo založení nových politických stran by byly trestány vězením.¹⁶⁶ Žádná z opozičních stran nepodnikla žádné, byť sebemenší, kroky k odporu.¹⁶⁷ Hitler dokázal vrátit dělníkům pocit sociální jistoty odstraněním masové nezaměstnanosti.

¹⁵³ pozastavoval články zaručující svobodu tisku, osobní svobodu, listovní tajemství, zvýšil tresty za velezradu a zločiny trestající se trestem smrti.

¹⁵⁴ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹⁵⁵ Říšský sněm.

¹⁵⁶ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁵⁷ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹⁵⁸ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁵⁹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹⁶⁰ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁶¹ Nařizoval povinnou sterilizaci osob, které byli fyzicky, či psychicky nemocné.

¹⁶² GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁶³ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁶⁴ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹⁶⁵ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁶⁶ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

¹⁶⁷ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

Vyvolával v lidech pocit, že je Německo zase vedeno a oslavováno.¹⁶⁸

S nacistickým státem se od roku 1933 začala ztotožňovat i armáda. Na uniformách se začal nosit hákový kříž a byl vydán rozkaz o zkoumání čistoty árijské rasy.¹⁶⁹ Hitler rozhodl, že vojenské výdaje mají ve vládě prvořadou - absolutní přednost.¹⁷⁰ Právě armáda se stala nedílnou součástí Třetí říše a její klíčovou oporou. Naopak oblast ekonomiky byla pro Hitlera až druhořadá a jeho postoj k ní byl zásadně ovlivněn sociálním darwinismem¹⁷¹. Vše se mělo zaměřovat na válku a nastolení světovlády, ekonomika měla být absolutně podřízena politice. Oddíly SA po převzetí moci praktikovaly neuvěřitelné útoky na politické nepřátele a Židy.¹⁷² Došlo k mocenskému boji mezi vedením SA a Reichswehru a rozšířily se zprávy o vzpouře SA a možném státním převratu.¹⁷³ Ač byl Hitler plně na straně revolučních oddílů SA¹⁷⁴, ze zkušeností roku 1923 věděl, že nesmí dopustit jakýkoliv konflikt s armádou.¹⁷⁵ Nastala tzv. Noc dlouhých nožů¹⁷⁶, při které složky SA výrazně ztratily svůj význam. Roztříštěním SA došlo ke zrušení organizace, která rozvracela režim a hlavně ohrožovala Hitlerovo vlastní postavení.¹⁷⁷ Prezident Hindenburg nebyl schopen vykonávat svůj úřad, a proto se kancléřská vláda rozhodla spojit úřad říšského prezidenta s kancléřským úřadem a převést pravomoci prezidenta na Adolfa Hitlera. Následně prezident zemřel.¹⁷⁸ Po smrti prezidenta vojáci a důstojníci – reichswehr - slibovali věrnost ne vlasti a národu, ale absolutní poslušnost Führerovi.¹⁷⁹ Sám Blomberg¹⁸⁰ ovšem uvedl, že iniciativa k tomuto činu nevzešla od Hitlera, ale od vedení reichswehru. 30. ledna 1933, v den, kdy Hitler přebíral funkci kancléře, neměl diktátorské pravomoci. Dokud žil Hindenburg, musel Hitler stále

¹⁶⁸ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹⁶⁹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁷⁰ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁷¹ Tato teorie nahlížela na společnost a národ z biologického hlediska. V rámci procesu vývoje se na jedné straně odstraňují slabší jedinci a na druhé straně dochází k cílenému šlechtění „prospěšných“ jedinců. Šlo o boj o přežití, kdy v rámci vzájemného soužití lidí a národů platí základní právo - právo silnějšího.

¹⁷² KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁷³ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁷⁴ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

¹⁷⁵ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

¹⁷⁶ V tuto noc byli zatčeni a popraveni SA-maní, vůdci pravicové opozice a spousta dalších lidí, na kterých si Hitler vyřizoval mstu, vyrovnával staré účty, nebo „uklízeli“ nepohodlné svědky.

¹⁷⁷ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁷⁸ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁷⁹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹⁸⁰ Říšský ministr války.

počítat s konkurencí. Teprve sloučením dvou nejdůležitějších úřadů státu v létě 1934 neměla jeho moc žádná omezení.¹⁸¹

- Již toto období je důkazem toho, co byli Hitler a nacisté schopni dopustit, když se jim dal prostor a moc. Zákony, kterými si zaručil legalitu, si Hitler pomalu upevňoval moc a dopracovával se k diktatuře. Od roku 1933 probíhala nacifikace státu. Měl podporu armády, katolíků, lidé ho milovali. Dal lidem práci, pocit jistoty a vyhlídek do budoucna. Zbavil se veškeré kontroly a utvrzoval se v přesvědčení, že je Vůdcem národa. Uchopení moci nebylo pro Hitlera konečnou zastávkou. Naopak bylo začátkem pro uskutečnění jeho idejí. Tato doba je podrobně rozebrána u všech autorů, jejichž přístupy se nijak významně neliší.

5.1 Zahraniční politika 1933 - 1939

Tato kapitola představuje Hitlerovu zahraniční politiku, období vedoucí k rozpoutání 2. světové války.

Hitler měl dva jasné cíle svého poslání. Bylo to zrušení verdiktu z roku 1918 a navrácení Německu jeho národní velikosti. Jediná možnost, jak toho dosáhnout, byla válka.¹⁸² V rámci mezinárodních vztahů vykonal Hitler 14. října 1933 zásadní rozhodnutí o vystoupení ze Společnosti národů a o konci jednání o odzbrojení v Ženevě.¹⁸³ Neustále ujišťoval, jak domácí, tak i světovou scénu, že Německo touží po míru.¹⁸⁴ Britové a Francouzi se mylně domnívali, že se dá nacismus ovládnout, a tak k tomuto problému zaujali postoj politiky appeasementu – usmiřování. Jediné, čeho tím dosáhly, bylo rozbití systému evropské bezpečnosti, sami porušili verdikt versailleské dohody, čímž Hitlerovi dovolili, aby znovuvyzbrojil Německo.¹⁸⁵ V roce 1935 Hitler oficiálně oznámil budování německé Luftwaffe¹⁸⁶ a 16. března 1935 ohlásil znovuzavedení vojenské povinnosti a připravovaný zákon o založení wehrmachtu, čímž porušoval vojenské podmínky Versailleské dohody.¹⁸⁷ Velmoci sice Hitlerovo počínání odsoudily, ale více proti tomu nijak výrazněji nezakročily

¹⁸¹ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

¹⁸⁴ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

¹⁸⁵ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

¹⁸⁶ Německé vzdušné síly.

¹⁸⁷ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

a Británie dokonce 18. června 1935 uzavřela s Německem námořní dohodu.¹⁸⁸ Spousta států si myslela, že Hitler není schopen expanze, protože byl vytižen řešením vnitřních problémů Německa.¹⁸⁹

V lednu 1934 vznikl polsko-německý pakt o neútočení, který narušil francouzský spojenecký systém a prorazil tak obklíčení Německa.¹⁹⁰ Hitler se zaměřil na spojení s Itálií, která byla v tu dobu v izolaci.¹⁹¹ Následně obsadil demilitarizované pásmo¹⁹² v Porýní. Hitler nedbal rad německých generálů a diplomatů.¹⁹³ V tomto postupu spatřovali Němci krok ke zničení Versailleské dohody a navrácení rovnoprávnosti a hrdosti Německu.¹⁹⁴ Svými zahraničními úspěchy dokázal národ sjednotit a semknout. Většina lidí byla schopna akceptovat Hitlerův autoritativní způsob vlády, porušování občanských práv, teror na Židech.¹⁹⁵ Po akci v Porýní byl Hitler přesvědčen, že je ovládán Prozřetelností, že má dar vidění a disponuje věšteckými sny. „*Je to zázrak naší doby, že jste mě našli (...) mezi miliony a miliony mužů. A že já našel vás, to je štěstí Německa.*“¹⁹⁶

Roku 1936 vypukla ve Španělsku občanská válka, kdy se Německo společně s Itálií postavilo na stranu generála Franka.¹⁹⁷ Hitlerovou motivací bylo získání potřebných surovin pro zbrojení a také byl tento konflikt jakousi generálkou pro opravdový střet, který měl v budoucnu vypuknout.¹⁹⁸

Hitlerovým vroucím přáním bylo spojení s Anglií a Itálií. V roce 1936¹⁹⁹ byla uzavřena německo-italská smlouva a Mussolini vyhlásil osu Berlín – Řím.²⁰⁰

V roce 1937 Hitler nastínil svou zahraniční koncepci, která byla zaznamenána ve spise²⁰¹, z něhož jasně vyplývaly záměry Německa na dobytí lebensraumu²⁰².²⁰³ Jako nejlepší možnou dobu Hitler stanovil léta 1943 – 1945. Po těchto letech by totiž

¹⁸⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁸⁹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁹⁰ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

¹⁹¹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

¹⁹² Území bez vojenské přítomnosti, bez vojáků, zbraní, atd.

¹⁹³ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁹⁴ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

¹⁹⁵ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936 - 1945: Nemesis*, Praha 2004.

¹⁹⁶ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007, s. 316.

¹⁹⁷ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

¹⁹⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

¹⁹⁹ U Bullocka a u Gründberga až 1937.

²⁰⁰ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁰¹ Tento spis byl při Norimberském procesu v roce 1945 jedním z hlavních důkazů obžaloby.

²⁰² Získání nového životního prostoru.

²⁰³ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

Německo přestávalo mít výhody, snižoval by se náskok výzbroje.²⁰⁴ Ze spisu jasně vyplýval naplánovaný anšlus²⁰⁵ Rakouska a zabránění Československa. Tyto země tvořily jen začátek na cestě k získání životního prostoru. Polsko, ani SSSR nebyly v této listině zmíněny.²⁰⁶ Hitler počítal s pasivitou ostatních velmocí.²⁰⁷

Od roku 1938 spadalo velení Wehrmachtu přímo pod Hitlera.²⁰⁸ Tím byla odbourána nezávislá mocenská základna armádního sboru.²⁰⁹ Ve stejnou dobu přestal Hitler svolávat kabinet, což byl další krok ke zmenšení vlivu tradičních elit a podpoře nového typu vlády.²¹⁰

12. března 1938 došlo k obsazení Rakouska, což bylo většinou Rakušanů radostně vítáno.²¹¹ Vídeň byla pro Hitlera městem zklamání a v této době se sem vracel jako král. Byl to pro něj životní okamžik. Při svém projevu řekl: „*Jako Führer a jako kancléř německého národa a Říše oznamuji dějinám, že má vlast vstoupila do Německé říše.*“²¹² Anšlus Rakouska představoval jeden z největších úspěchů politiky a vrchol Hitlerovy popularity a souhlasu obyvatel.

Dalším krokem byla sudetoněmecká otázka v Československu. Hitler sliboval, že pokud bude sudetským Němcům poskytnuto právo na sebeurčení, nebudou mít Němci další teritoriální požadavky.²¹³ Používal propagandu založenou na vykonstruované nespravedlnosti, která byla páchána na sudetských Němcích. Proto ze začátku působil jako ochránce sudetských Němců, než jako agresor.²¹⁴ Uplatňoval taktiku požadavků, které nebyla schopna vláda v Československu splnit.²¹⁵ Politika appeasementu spojenců vyvrcholila Mnichovskou dohodou z 29. září 1938, na níž byli přítomni Hitler, Chamberlain, Daladier a Mussolini (zástupci Německa, Anglie, Francie a Itálie) a bylo rozhodnuto o předání čs. Sudet Německu zárukou na existenci Československa.²¹⁶ Obsazení Sudet bylo strategickým tahem, protože Hitlerovi umožňovalo obsazení celého zbytku Československa.²¹⁷ Již 15.

²⁰⁴ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

²⁰⁵ Připojení k Německu.

²⁰⁶ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²⁰⁷ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

²⁰⁸ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁰⁹ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

²¹⁰ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

²¹¹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²¹² GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994, s. 155.

²¹³ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²¹⁴ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

²¹⁵ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

²¹⁶ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

²¹⁷ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994

března 1939 se ukázala opravdová tvář mnichovského „míru“. Německá armáda vpadla do Prahy a vyhlásila Říšský protektorát Čechy a Morava.²¹⁸ Hitler nenáviděl Čechy a měl protislovanské zaujetí.²¹⁹ Toužil rozbít stát vzniklý smlouvami z roku 1918 – symbolu Versailles.²²⁰ Československo se pyšnilo silným průmyslem a zásobou surovin, po čemž tolik toužili Němci. Také představovalo silného nepřítele v případě konfliktu na západě.²²¹

V březnu 1939 vyhlásila Anglie Polsku záruky a v dubnu byla podepsána polsko-britská smlouva o vzájemné pomoci. Následně Hitler vypověděl námořní dohodu s Anglií, německo-polský pakt o neútočení,²²² a smlouvu s Polskem, což Fest považuje za morální vyhlášení války.²²³ V srpnu 1939 byl uzavřen německo-sovětský pakt o neútočení, který obsahoval i dohodu o rozdělení Polska a oblastí ve východní Evropě.²²⁴ Na základě tohoto paktu SSSR umožňovalo Němcům hospodářsky sílit. SSSR jim dodávalo obilí, uhlí, olovo, atd.²²⁵ Politika appeasementu západních velmocí byla živena jejich strachem z komunismu a Hitler se v očích západu jevil jako obránce. Ovšem dohodou se Sovětským svazem prokázal, že tomu tak není.²²⁶

Pro zahájení války si Hitler opatřil záminku v podobě zinscenovaného útoku Poláků na německou rozhlasovou stanici v Gliwicích.²²⁷ Dne 1. září 1939 vpadly německé jednotky do Polska. O dva dny později vyhlásila Anglie a Francie Německu válku. Anglii, se kterou se nyní nacházel ve válce, chtěl získat jako spojence a se Sovětským svazem, který si chtěl podmanit, uzavřel spojenectví.²²⁸ Útok z 1. září byl formulován jako obranná akce - protiútok, ne jako válka.²²⁹ Trefný je citát od Gründberga: „...Připravil jsem pro Východ své oddíly Totenkopf (Umrličí lebky) a dal jim rozkaz zabíjet bez milosrdenství a bez lítosti muže, a ženy i děti polského původu a polského jazyka. Jenom tak dobudeme nám potřebný životní prostor ... Polsko bude vylidněno a kolonizováno Němci ... Bud'te tvrdí a bezohlední.“²³⁰

²¹⁸ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²¹⁹ Píše Kershaw i Steinert.

²²⁰ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

²²¹ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

²²² ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²²³ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

²²⁴ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²²⁵ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994

²²⁶ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

²²⁷ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²²⁸ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²²⁹ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

²³⁰ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994, s. 171. (Hitler, Reden..., sv. II, str. 1238).

Důvody napadení Polska: obecně prohlašoval, že po něm nepřijde nikdo natolik velký, aby zvládl dokončit jeho dílo. Proto bylo potřeba, aby dosáhl výsledku za svého života. Navíc demokratické velmoci zrychlily zbrojení. Potřeboval další suroviny a zdroje pro Říši, jelikož říšské hospodářství bylo velmi přečerpané. Krom toho ho válka vždycky fascinovala.²³¹ Důležitou roli hrál i starý německý pocit nadřazenosti vůči slovanským národům.²³² Hitler zásadně nepřipouštěl možnost jakýchkoli potíží, které by narušily jeho cestu k cíli. Právě na tom stál jeho neotřesitelný optimismus.²³³

- V tomto období Hitler (Německo) vystoupil ze Společnosti národů, oficiálně oznámil budování Luftwaffe, znovu zavedl vojenskou povinnost, obsadil Porýní, zapojil se do španělské občanské války, navázal spojení s Itálií a Mussolinim, obsadil a připojil k Říši Rakousko, rozbil Československo, zabral Klajpedu a rozpoutal druhou světovou válku. Byl nesmírně populární i proto, že všech těchto úspěchů dosáhl bez ztrát na životech. Za to Hitler vděčil nejednotnosti Velké Británie a Francie, které nekladly žádný odpor a svou pasivitou přispívaly k rozměňování poversailleského uspořádání. Je zde opět vidět Hitlerovo „hráčské umění“ – pro své akce si opatřoval záminky, čímž, dle mého názoru, Německo stavěl do role utlačovaného – oběti. Autoři se opět ve svých přístupech neliší.

6. Druhá světová válka

Následující kapitoly člení průběh druhé světové války na počáteční rok 1939, židovskou otázku a roli Hitlera v ní, válečné roky 1940 – 1944, Hitlerovy poslední dny a konec 2. světové války.

6.1 Válka 1939

Hitler propagoval útok na Polsko jako obrannou akci. Byl tak vytvářen obraz vůdce, který si přál mír a neustále se snažil vyjednávat, což Poláci zhatili vojenskou provokací na hranicích. Proto zakročil a bránil Německo a odpovědnost za vojenské

²³¹ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

²³² FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

²³³ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

operace tak padla na polskou vládu a britské a francouzské spojence.²³⁴ Hitler nechtěl otázku Polska řešit obdobou Mnichova, chtěl válku. Proto potřeboval přesvědčit veřejnost, že není jiné cesty.²³⁵ Nepočítal s tím, že by mohli spojenci vyhlásit Německu válku. Z výsledku války v roce 1918 si vzal poučení, že se musí vyvarovat válce na dvou frontách a musí se soustředit jen na východ. Vyhlášení války Francií a Británií ho velmi rozhořčilo.²³⁶ Ačkoliv západní velmoci daly dříve Polsku záruky, žádnou pomoc Polsku neposkytly.²³⁷ Armáda Polska podlehla přesile.

V září byla podepsána německo-sovětská smlouva o hranicích a vzájemném přátelství, která navazovala na smlouvu ze srpna a zároveň ustanovovala novou demarkační linii. Smlouvami z roku 1940 a 1941 byl zajištěn a zapříčiněn ekonomický a zbrojní růst Německa.²³⁸ Hitler upozorňoval, že by svět mohl mít mír ihned, kdyby Anglie uznala vztahy vytvořené Německem a SSSR v Polsku. Spolu s SSSR naléhal, aby Anglie s Francií ukončily válečný stav. Pokud by tak neučinily, byla by zodpovědnost za válku na jejich straně. Hitlerovy mírové nabídky ovšem Neville Chamberlain²³⁹ zásadně odmítl.²⁴⁰ Hitler ovšem souběžně v říjnu rozkázal začít s útočnými taženými proti západu do konce roku²⁴¹ s cílem rozbít Francii.²⁴²

V roce 1939 Hitler dvakrát málem přišel o život při neúspěšných atentátech.²⁴³ Hitler v tom, že přežil, viděl znamení k dokončení svých plánů - poslání.²⁴⁴ V tuto dobu vzniklo odbojové hnutí, tvořeno nacionálně – konzervativními lidmi, kteří uvažovali o sesazení Hitlera. Hlavním motivem bylo ukončit válku a zabránit útoku na Francii a Velkou Británii.²⁴⁵

V Polsku probíhal teror německými SS. Byli pronásledováni Židé, byly předem připravené seznamy, podle kterých byli likvidováni lidé z vyšších vrstev. Židé byli shromažďováni do městských ghatt, např. ve Varšavě, Krakově, Lvově,²⁴⁶ a později deportováni do zajateckých táborů.²⁴⁷ Popud k této brutalitě přicházel od

²³⁴ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²³⁵ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

²³⁶ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²³⁷ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²³⁸ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²³⁹ Britský politik.

²⁴⁰ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁴¹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²⁴² ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁴³ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitle: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²⁴⁴ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁴⁵ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

²⁴⁶ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁴⁷ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

jednotek SS, samozřejmě s Hitlerovým souhlasem.²⁴⁸ V Polsku i v Německu probíhala rasová politika,²⁴⁹ a docházelo k masivnímu přesunu obyvatelstva,²⁵⁰ s cílem germanizovat východní Evropu.²⁵¹

- Hitler v tomto období uzavřel smlouvy s SSSR, „včlenil“ do Říše Československo a rozdrobil Polsko. Právě tímto zásahem Hitler rozpoutal válku, i když s ní přes svůj válečný fanatismus nepočítal. Neustálé apelování na „mírové touhy“ Německa opět mělo zastínit Hitlerovy expanzivní ambice. Již v této době se vyskytovaly první známky odporu vůči Hitlerovi, ačkoliv byly velmi slabé a Hitlerem okamžitě zlikvidované. Nepovedený atentát v něm paradoxně podněcoval jeho víru ve své božské poslání, v čemž spatřuji jeho rys „vznášení se“ mimo realitu. Rasová politika v Polsku byla začátkem na cestě k pozdější genocidě. Při porovnávání autorů jsem nenarazila na žádné významné rozdíly.

6.2 Hitler a židovská otázka

Židovská otázka zaujímal roli v Hitlerově životě již od dob jeho mládí. Židé se na počátku 20. století realizovali ve vědeckém životě, umění, finančnictví, sdělovacích prostředcích, obchodu, atd. a chtěli se asimilovat do německé kultury a společnosti.²⁵² Důvodem toho byl mimo jiné fakt, že mezi nimi bylo více lidí se středním a vyšším vzděláním.²⁵³ Dokázali se lépe přizpůsobovat městskému stylu a nebyli tolik svázáni tradicemi. Lidé Židům vyčítali, že nemají své kořeny a jsou revolučně naladěni. Židé totiž měli blízko k různým revoltám a spousta z nich se z opovrhované společenské vrstvy postavila do popředí dělnického hnutí.²⁵⁴ Byl jim blízký marxismus a sionismus.

Nenávist vůči Židům pokračovala i v době první světové války, kdy měl proti nim Hitler pohrdavé poznámky, ale nebyl ještě nijak zvlášť zaujatý. To ovšem bylo příznačným jevem celé tehdejší společnosti.²⁵⁵ Hitlerova nenávist vůči Židům se

²⁴⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

²⁴⁹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁵⁰ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

²⁵¹ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

²⁵² KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

²⁵³ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

²⁵⁴ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

²⁵⁵ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1889-1936: Hybris*, Praha 2004.

mohla plně projevit po roce 1933, kdy se stal kancléřem a začal uvádět do praxe své antisemitské postoje. Jeho záměrem bylo vyloučit Židy ze společnosti a zbavit je jejich lidskosti. Rozpoutala se vlna násilí, nucená emigrace Židů, arizace jejich majetku, zákaz působení v určitých povoláních, odstranění Židů ze společnosti nebo označování lidí židovského původu. Důležitým mezníkem byly „Norimberské zákony“²⁵⁶. Symbolem nekontrolovatelné brutality a násilí na Židech a jejich majetku byla Křišťálová noc z listopadu 1938.²⁵⁷ Hitler si dával velký pozor, aby nebyl s těmito protizidovskými opatřeními spojován.

Prostor pro radikalizaci nacistické ideologie poskytla válka.²⁵⁸ V říjnu²⁵⁹ 1939 byl podepsán výnos, jenž byl základem Programu Euthanasie – Aktion T4. Obsahoval pověření, aby bylo rozšířeno oprávnění pro nevléčitelně nemocné lidi v kritickém stavu, zvolit si smrt.²⁶⁰ Šlo o počátek nedobrovolné eutanazie - likvidace jedinců, kteří byli považováni za nehodné života.²⁶¹ Hitler odmítal přijmout zákon o eutanazii, tudíž neměl právní podobu, ale i přesto byl brán příkaz od Vůdce jako závazný. Již ve své knize *Mein Kampf* navrhoval sterilizaci nevléčitelně nemocných. Nacisté argumentovali ušetřením peněz na těchto „společenských břemenech“²⁶² a uvolněním lůžek pro raněné vojáky.²⁶³ Problémem bylo udržovat tento projekt v tajnosti, jelikož prosáknutí těchto informací na veřejnost vzbuzovalo nedůvěru ve vůdce.²⁶⁴ Právě kvůli vzbuzovaným protestům a odporu německých lidí se tento program přesunul do Polska.

Hitler si spojil ovládnutí sovětského státu s řešením problémů Židů. Okupované části Ruska představovaly největší podíl židovské populace v Evropě. Jelikož stále nebyl vyřešen problém s Židy v Polsku, Československu atd., vytvářela se v tomto pozadí podoba konečného řešení – holocaustu²⁶⁵ – plánovaného vyhlazení evropských Židů.²⁶⁶ V červnu 1941 byl vydán rozkaz k vyvolávání pogromů a příkaz k likvidaci všech Židů ve státních postaveních. Na podzim byly zahájeny deportace

²⁵⁶ Obsahovaly „Zákon o říšském občanství a“Zákon na ochranu německé krve a německé cti“

²⁵⁷ Násilné vyvražďování Židů a vypalování synagog.

²⁵⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

²⁵⁹ Fest se liší v datu, píše 1. září 1939, v den vypuknutí druhé světové války.

²⁶⁰ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁶¹ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

²⁶² KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004, s. 247.

²⁶³ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

²⁶⁴ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁶⁵ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

²⁶⁶ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004, s. 449.

Židů z říše na východ.²⁶⁷ Krokem na cestě ke genocidě se stala konference ve Wannsee v roce 1942, kde se projednávaly všechny otázky ohledně deportací a řešení židovské otázky. Židé byli následně zbaveni veškerého svého majetku a jejich přesun byl označován jako přesídlení na Východ. Všichni byli odsouzeni k smrti – ke konečnému řešení.²⁶⁸ V roce 1942 byli Židé zplynováni v táborech, jako Belzec, Sobibor, nebo Treblinka čímž se židovská politika dostala do nové fáze. Od roku 1943 byla hlavním vyhlazovacím táborem Osvětim.

Existuje spousta dohadů o tom, jestli byl Hitler iniciátorem masových vražd páchaných na Židech, nebo ne. Ve svých projevech se vyjadřoval o zničení Židů v Evropě, ale podle Zitelmana neexistuje jediný písemný, ani ústní rozkaz nařizující masové vraždění Židů.²⁶⁹ Hitler nebyl aktivním článkem, působil nepřímo, dával všeobecné příkazy, které si pak pohlaví přebírali po svém²⁷⁰.²⁷¹ Během holocaustu přišlo o život okolo šesti milionů Židů²⁷².²⁷³

- Nenávist vůči Židům nebyla na počátku 20. století v Německu ničím neobvyklým. Hitlerova nenávist k nim nebyla osamostatněným činem. Nebyl jejím zakladatelem. Židé byli aktivní, dokázali lépe přijímat změny ve společnosti, byli dobrými obchodníky, měli peníze. Jejich diskriminace se zvyšovala s Hitlerovým upevňováním moci. Hitlerovy názory se radikalizovaly v době jeho výbojů na východ a vygradovaly holocaustem. Hitler si svou pozici pojistil tím, že pro tato zvěrstva nevydal žádný písemný rozkaz. Samozřejmě si nemohl dovolit jakoukoliv spojitost těchto ohavností se svou osobou. Vše probíhalo v utajení, bylo to státní tajemství. Na svědomí má smrt (minimálně) 6 milionů lidí.

Fest a Zitelmann se liší v datu – měsíci začátku programu Eutanázie.

²⁶⁷ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁶⁸ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

²⁶⁹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁷⁰ o tom například vypovídá i fakt, že poslední pochod smrti byl vypraven v prvním květnovém týdnu 1945, v době, kdy Hitler již spáchal sebevraždu.

²⁷¹ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

²⁷² Viz příloha č. 2.

²⁷³ <http://www.jewishmuseum.cz/cz/czfaq.htm>, přesný počet ale není znám.

6.3 Válka 1940 – 1944

Dne 1. března²⁷⁴ 1940 byl vydán rozkaz k útoku na Dánsko a Norsko. I Britové chystali okupaci Norska. Toho se Hitler bál, jelikož by obsazením norského přístavu Narvik přišel o velmi důležitý transport železné rudy ze Švédska.²⁷⁵

Mezi tím začala ofenziva na západě. Hitler chtěl odstranit možnost útoku druhé fronty ze západu. Doufal, že poražením Francie by donutil Velkou Británii podepsat mír. Chtěl odčinit hanbu versailleského uspořádání a zrušit vestfálský mír, který vytvořil z Francie mocnost, jež ovládala celý kontinent.²⁷⁶ V tentýž den, kdy byla zahájena ofenziva, došlo k demisi vlády Chamberlaina a sestavení nové vlády Winstona Churchilla²⁷⁷.²⁷⁸ Churchill byl pro Hitlera rovnocenným protivníkem a největším nepřítelem. Churchillův postoj totiž nepřipouštěl žádné vyjednávání, ale byl jednoznačně pro boj v jakýchkoli případech.²⁷⁹ Hitler se rozhodl, proti většině generálů, k neočekávanému plánu přes Ardeny. V půli června byla dobytá Paříž a 22. června 1940 podepsala Francie s Německem příměří.²⁸⁰ V roce 1918 bylo podepsáno příměří v železničním vagonu na louce blízko Paříže. Hitler vybral schválně stejné místo pro podepsání příměří,²⁸¹ jako odplatu za rok 1918.²⁸² Pád Francie znamenal vrchol Hitlerovy kariéry.²⁸³ Rostla jeho popularita a došlo k jednotnosti německého národa.²⁸⁴ Hitler nebyl bez vojenského talentu. Hodně četl válečnou literaturu, což rozvíjelo jeho paměť pro detail. Podporoval inovace ve zbrojním průmyslu. Jako stratégovi mu nechyběla představivost, ale ve vedení byl nervózní, pochybovačný a odmítal přijímat rady expertů.²⁸⁵ V tuto dobu byly Hitlerovy úspěchy ohromné. Podrobil si Polsko, Norsko, Dánsko, Belgii, Lucembursko, Holandsko, Francii. Dokázal využít slabosti Francie, nasadit moderní zbraně, vcítit se do pocitů nepřítele, použít taktická rozhodnutí a využít vhodných příležitostí. Fest celkově vychvaluje Hitlera jako vojevůdce, alespoň ze začátku.²⁸⁶

²⁷⁴ Fest píše od začátku dubna.

²⁷⁵ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁷⁶ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

²⁷⁷ Britský politik.

²⁷⁸ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²⁷⁹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

²⁸⁰ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁸¹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²⁸² STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

²⁸³ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

²⁸⁴ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

²⁸⁵ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

²⁸⁶ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

V červenci měl Hitler projev v Říšském sněmu, kde Anglii učinil mírovou nabídku s argumentem, že není potřeba pokračovat ve válce. Stále totiž toužil po dohodě s Anglií²⁸⁷ a domníval se, že po porážce Francie už vlastně Anglie prohrála válku, a proto bude přístupná k mírovým jednáním.²⁸⁸ Britové ale nabídku odmítli, na což Hitler reagoval tak, že vydal pokyny pro přípravu k vyloštění v Anglii.²⁸⁹ Válka s Anglií nezapadala do Hitlerových plánů. Byla spíše důkazem jeho bezradnosti a zloby, než nějakým uceleným bojovým plánem. Válka s Anglií Hitlera mohla zatáhnout do války s USA, čehož se bál.²⁹⁰ Rozhodnutí k napadení padlo poté, co uvažoval nad tím, proč Anglie stále pokračuje ve válce, když je v beznadějném postavení. Důvod viděl v tom, že Anglie spoléhala na pomoc USA a hlavně na zhoršení vztahů mezi SSSR a Německem. Hitler ovšem nevěřil, že by Rusko porušilo pakt o neútočení. Spíše docházel k tomu, že SSSR vyhovuje válka mezi Německem a Británií, protože je to oslabovalo a tak mělo prostor pro svoje cíle. Dospěl k názoru, že pokud Anglie bude pokračovat ve válce a bude vyčkávat konfliktu mezi SSSR a Říší, bude třeba tento případný konflikt zastavit. A to buď v podobě operace na britských ostrovech, nebo provedením blitzkriegu – bleskové války v SSSR.²⁹¹ Proto také krystalizoval Hitlerův úmysl napadnout Rusko, k čemuž došlo na jaře roku 1941.

V srpnu 1940 začala německá Luftwafe útočit na anglické radarové stanice, přístavy, továrny, letiště, průmyslová centra atd.²⁹² Začala letecká bitva o Anglii, jejíž ofenziva ovšem ztroskotala.²⁹³ Boje v Anglii byly prvním Hitlerovým neúspěchem.²⁹⁴ V této době byl v propagandě kladen hlavní důraz na dokázání, že hlavním udržovatelem války je Velká Británie.²⁹⁵

V prosinci 1940 Hitler rozkázal Fall Barbarossa – útok proti Sovětskému svazu. Díky svému přesvědčení o převaze wehrmachtu ho naplánoval, jako rychlé a bleskové tažení.²⁹⁶ I v tomto případě Hitler vypracoval prohlášení, které svalovalo vinu na Sovětský svaz, jenž údajně porušil dohody s Němci. Sebedůvěru Němců

²⁸⁷ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁸⁸ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²⁸⁹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁹⁰ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

²⁹¹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²⁹² ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

²⁹³ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²⁹⁴ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

²⁹⁵ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

²⁹⁶ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

utvrzovaly zprávy hlásající fakt, že Rusové jsou velmi špatně připraveni na svou obranu a sovětské velení oslabené čistkami nebude schopno vydržet německý nápor.²⁹⁷ Kershaw píše, že motivy pro napadení SSSR byly ekonomické, strategické, vojenské a ideologické, které měly společnou nenávist proti Židům, bolševismu, touhu po životním prostoru. Válka na východě byla prostředkem, jak porazit Velkou Británii a zároveň preventivní válkou, aby SSSR po vyčerpání Německa a západních mocností neovládl celou Evropu.²⁹⁸ Steinert uvádí stejné motivy jako Kershaw, Zitelmann vidí hlavní motiv v dobytí životního prostoru a Bullock a Fest navíc ještě i v antikomunistickém postoji.

Útok na SSSR mu překazil Mussoliniho nepovedený útok na Řecko, kdy byly italské jednotky postupně vytlačeny ze Somálska, Egypta a dokonce přišly i o Habeš. Mussolini proto požádal Hitlera o pomoc. Válčením proti Řecku ale ztratil 6 týdnů, což později považoval za příčinu ztroskotání plánu Barbarossa. Útok byl zahájen v červnu 1941.²⁹⁹ Invaze do Sovětského svazu byla vojensky i ekonomicky naplánovaná jako jediná blesková válka. Například vpád do Polska srovnával s obsazením Československa, nebral ho jako začátek války.³⁰⁰ Zpočátku to vypadalo, že v SSSR dosáhnou německá vojska rychlého vítězství. To se ale změnilo v říjnu, kdy byl útok zastaven u Moskvy. Nastala tvrdá ruská zima, na kterou nebyli němečtí vojáci připraveni a vybaveni.³⁰¹ Hitler i přesto rozkázal pokračovat v operacích do posledního muže.³⁰² Fest vidí důvod v tom, že se Hitler bál ztráty zbraní, psychologických důsledků, porážky a narušení své pověsti.³⁰³ V prosinci se proto sám chopil vrchního velení.³⁰⁴

Propaganda rozšiřovala mezi lidmi zprávy, že byl Hitler špatně informován o situaci na východní frontě.³⁰⁵ Příčinou moskevského neúspěchu byla nedostatečná příprava,³⁰⁶ nedomyšlenost celého plánu,³⁰⁷ těžké podcenění SSSR, Hitlerovo vměšování se do velení, jím i armádním velením špatně vyhodnocená situace.³⁰⁸

²⁹⁷ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

²⁹⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

²⁹⁹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

³⁰⁰ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

³⁰¹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

³⁰² STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

³⁰³ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³⁰⁴ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

³⁰⁵ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³⁰⁶ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

³⁰⁷ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2005.

³⁰⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

Podcenil materiální výzbroj protivníka,³⁰⁹ neposlouchal rady zkušených generálů, nebral v potaz průmyslový a obranný potenciál SSSR, především jejich silící vojsko.³¹⁰ Hitler si odmítal uvědomit skutečné problémy, nepřijímal osobní odpovědnost za situaci, za všechno obviňoval vojenské velení. Blesková válka zkrachovala.

Válka na východě byla jiná než válka vedená na západě. Na východě šlo o ideologickou destruktivní válku bez jakýchkoli pravidel.³¹¹ Válka měla být vedena s brutalitou, jejímž cílem byla likvidace obyvatelstva a jeho území.³¹²

Dne 7. prosince 1941 se do války, japonským útokem na americkou flotilu Pearl Harbor, zapojilo USA. O pár dní později vyhlásil Hitler USA válku.³¹³ Podle Kershawa byl důvod útoku závazek pomoci Japonsku, státu z paktu Tří, a udržení iniciativy nad USA. Hitler počítal s tím, že japonský útok USA silně oslabí, a tak USA nebude moci podporovat VB, nebo SSSR.³¹⁴

Válkou s Ruskem došlo k radikalizaci Hitlerových názorů. Velmi obdivoval Stalina a začal si uvědomovat podobnost svého systému s nenáviděným bolševismem, který byl u Stalina mnohem lépe rozvinutý. Hitler si byl jistý, že Sovětský svaz rychle podlehne.

O ruské síle a bojeschopnosti se přesvědčil v bitvě u Stalingradu, která znamenala zásadní obrat v dosavadních válečných událostech.³¹⁵ Hitler opět zakázal jakýkoliv ústup, nebral na vědomí hrozící nebezpečí a apeloval na dobytí města. Kershaw to vysvětluje tím, že vojenské taktizování se dostalo do ústraní nad hrůzou z osobního poražení.³¹⁶ Stalingrad byl pro Hitlera velmi chtěný, byla to záležitost prestiže.³¹⁷ Von Paulusova 6. armáda byla na konci ledna 1943 obklíčena Sověty a kapitulovala.³¹⁸ Pro Němce to byl šok, Hitler totiž ve svých projevech hlásil, že je Stalingrad téměř v rukou Němců a najednou bylo vše obráceně. To otrásl jejich vírou v neomylnost vůdce a zapříčinilo pokles Hitlerovy popularity.³¹⁹ Rusové od

³⁰⁹ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

³¹⁰ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³¹¹ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³¹² STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

³¹³ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

³¹⁴ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³¹⁵ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

³¹⁶ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³¹⁷ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³¹⁸ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³¹⁹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

této chvíli získali převahu až do konce války.³²⁰ Hitler se nepřiznal k vlastní odpovědnosti za porážku u Stalingradu.³²¹ Vinu přisuzoval spojencům Německa.³²² I v severní Africe se německému wehrmachtu přestalo dařit a německé jednotky musely ustupovat.³²³ Od této doby se Hitler příliš nezajímal o další bojová pole a čím dál tím víc se posouval do sféry mytologična.³²⁴ Do léta roku 1941 Hitler nevydával přímé rozkazy, spíše ostatní přesvědčoval. Oproti tomu od zimy 1941, kdy převzal vrchní velení armády, hodně zasahoval do vedení války. V posledním roce války už byly jeho taktické zásahy prakticky neuskutečnitelné.³²⁵

V lednu 1943 proběhla v Casablance konference, na které Franklin D. Roosevelt³²⁶ a Churchill žádali absolutní německou kapitulaci. Pro Hitlera bylo vyloučené se vzdát.³²⁷ Po události u Stalingradu se vojenské úspěchy Německa stále zhoršovaly.³²⁸ Návrhy na kapitulaci Německa Hitler rezolutně odmítal.³²⁹ Spojenci začali mít přesilu. V květnu 1943 kapitulovaly německé a italské jednotky v Tunisu, v červenci byl sesazen a zatčen Mussolini.³³⁰ V roce 1943 také proběhla jedna z největších tankových bitev druhé světové války, bitva u Kurska, s cílem dalšího postupu na Moskvu. I zde neúspěšný wehrmacht v Hitlerovi prohluboval nedůvěru v část vedení. Proto vyměnil řadu lidí, což odůvodňoval tím, že za neúspěch a porážky můžou neschopní vykonavatelé jeho geniálních plánů. Podle něj mu nedodávaly věrohodné zprávy o nepříteli. To ale nebyla pravda. On sám nebral v potaz skutečné informace o vojenském a ekonomickém potenciálu nepřátel.³³¹ V červenci došlo k úspěšnému vyloštění Spojenců na Sicílii,³³² v září uzavřela Itálie se Spojenci příměří a následně proběhla invaze v Normandii.³³³ Porážku Německa zajistily paralelní útoky ze západu i z východu. Stalin trefně poznamenal, že největší slabostí Hitlera je to, že neví, kdy přestat. Hitler porazil sám sebe svými rasistickými tendencemi. Mohl využít národnostní a sociální nespokojenost v Sovětském svazu

³²⁰ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³²¹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³²² STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

³²³ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³²⁴ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³²⁵ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

³²⁶ Americký prezident v letech 1933 – 1945.

³²⁷ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³²⁸ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

³²⁹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³³⁰ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

³³¹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³³² KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³³³ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

a invazi orientovat na svržení stalinského režimu a ne na zotročení ruského a ukrajinského národa. V letech 1943 - 1944 stále měnil rozhodnutí svých velitelů, vyčítal jim jejich zbabělost, ignoroval jejich rady nebo je odvolával, když selhali. Tím, že by připustil, že mají generálové pravdu, by znamenalo zároveň přiznat, že je válka ztracená.³³⁴ Až do konce války stále věřil v nějaký zázrak. Jeho zahálka z dřívějších let byla v této době nahrazena až krajním workoholismem. I jeho řečnické umění ztratilo své kouzlo ovládat masy. Národ se od něj pomalu začal odvracet, jelikož sám viděl utrpení války. Došlo k velké změně u veřejnosti, kdy se hesla propagandy pomalu setkávala s naprostou lhostejností.³³⁵

V Německu rostlo odbojové hnutí. 20. července 1944 byl důstojníky uskutečněn atentát³³⁶ na Hitlera, který ale nebyl úspěšný.³³⁷ I přes svá zranění Hitler načerpal novou energii a byl klidný.³³⁸ Ve svém následném projevu opět vyzdvihoval Prozřetelnost, která ho tím utvrdila v pokračování jeho poslání a roli spasitele³³⁹ a utvrdilo ho to v nedůvěře k armádnímu velení.³⁴⁰ Důvodem ke spiknutí bylo vědomí toho, že Hitler vedl Německo k naprosté porážce a především rozpoznání pravé tváře nacistického režimu.³⁴¹ Důsledkem atentátu byla zvýšena Hitlerova bezpečnost, paranoidní nedůvěra a podezřívavost³⁴² a absolutní kontrola všech a všeho.³⁴³

V prosinci 1944 se Hitler pokusil o poslední zvrát ve válce na západě, začala ofenziva v Ardenách. Úspěch, ve který Hitler tolik doufal, se ale nekonal. Nyní bylo jasné, že se blíží porážka.³⁴⁴ Hitler neposílil obranné síly v Říši. Bylo to pro něj typické – nepřemýšlel o obraně, ale vždy myslel jen na útok.³⁴⁵ Postupně byla osvobozena Francie, Belgie, Řecko, od ledna roku 1945 skoro celé Polsko, Maďarsko, část Slovenska a pokračovalo se na strategická místa Třetí říše.³⁴⁶

³³⁴ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³³⁵ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³³⁶ Viz film *Valkýra*.

³³⁷ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³³⁸ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³³⁹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³⁴⁰ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³⁴¹ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³⁴² KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³⁴³ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³⁴⁴ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³⁴⁵ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³⁴⁶ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

- V průběhu let 1940 – 1944 si Hitler podmanil Dánsko, Norsko, Belgie, Lucembursko, Holandsko, Francii, Řecko, Jugoslávii, Krétu. Dokázal vybudovat kontinuitu Führera a německého národa. V jejich očích Hitler odškodnil hanbu roku 1918. Úspěchy a především pochlebování jeho blízkého okolí v něm zvyšovaly jeho sebevědomí, pocit vlastní moci a pocit geniality. Po celou dobu války toužil po dohodě s Anglií, ale nikdy jí nedosáhl. Útok na Anglii byl pro Hitlera - Německo prvním neúspěchem. Další neúspěch pak přinesla bitva u Moskvy a definitivní obrat ve válce bitva u Stalingradu. Absolutně si za porážku nepřipouštěl vinu, jako vždy ji svaloval na všechny ostatní. S rostoucími neúspěchy německé armády klesala jeho popularita, kouzlo proslavů a propagandy, nereálnost jeho rozkazů a racionalita jeho myšlení. O nespokojenosti vypovídá i další pokus o atentát, který se, dle mého názoru, vykazuje Hitlerovým neuvěřitelným štěstím. Více viz film *Valkýra*.

Všichni autoři se shodují v motivech Hitlerova napadení SSSR a v podstatě i v příčinách jeho ztroskotání. Bullock a Fest Hitlera kladně hodnotí jako vojevůdce a Fest a Zitelmann se liší v datu – měsíci napadení Dánska. Další rozdíly v přístupu autorů jsem nenašla.

6.4 Hitlerovy poslední dny a konec 2. světové války

V roce 1945 bylo s Německem ve válečném stavu 57 států. V Německu v počátečních měsících roku 1945 byly zřízeny náhlé soudy, které masově odsuzovaly každý projev nedůvěry ve vítězství Německa. Byla vyhlášena všeobecná mobilizace, do zbraně byli povoláni jak dospívající chlapi, tak i šedesátiletí muži, a to často bez výcviku.³⁴⁷ Němci začínali chápat, že jejich zemi dovedl do katastrofy právě Hitler.³⁴⁸

Po Stalingradu se rapidně zhoršovalo Hitlerovo zdraví. Podle výpovědi se pohyboval těžkopádně, byl unavený, horní část těla měl vykloněnou dopředu a nohy tahal za sebou. Neudržel rovnováhu. Podle některých hypotéz trpěl Parkinsonovou chorobou, ale není to jisté.³⁴⁹ Steinert a Bullock píší, že jí trpěl se vši

³⁴⁷ Tamtéž.

³⁴⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³⁴⁹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

pravděpodobností.³⁵⁰ Fest píše, že se nedá podle dochovaných pramenů poznat, jestli to byla Parkinsonova choroba nebo jestli byly příznaky vyvolány psychologickými příčinami.³⁵¹ Také měl záchvaty těžké deprese.³⁵² Kershaw upozorňuje, že není důkaz na to, že by měl narušené duševní schopnosti. Jeho výbuchy vzteku a náladovost patřily mezi jeho povahové rysy. Samozřejmě narůstaly se zhoršující se vojenskou situací.³⁵³ Každopádně u něj byl prokazatelný chronický nedostatek spánku, neustálý stres³⁵⁴ a hypochondrie.³⁵⁵ Také se u Hitlera projevovala neschopnost se soustředit, špatná paměť a duševní nepřítomnost.³⁵⁶ Celoživotně se bál rakoviny, na kterou umřela jeho matka.³⁵⁷ Za jeho stav mohl i jeho nezdravý způsob života, kdy nevycházel na čerstvý vzduch a zůstával schován v bunkru. Byl obklopen stále stejnými věcmi i lidmi. Bral vysoké dávky léků, které sice omezovaly jeho vyčerpání, ale měly vysokou spoluúčast na jeho celkové destrukci.³⁵⁸ I přes všechny své fyzické problémy a předčasné stáří byl až do konce svého života velmi výkonný.³⁵⁹

V lednu 1945 Hitler přeložil svůj hlavní stan do Berlína, do bunkru Říšského kancléřství.³⁶⁰ Na západní frontě probíhaly kapitulace, které předznamenávaly rozklad německých armád. Proto Hitler vydal rozkaz o spálené zemi. To znamenalo rozkaz o naprostém zničení všech průmyslových a energetických zařízení v zemi, vodovodů, komunikací, atd.³⁶¹ Hitler zasvětil celou svou politiku odčinění událostí z roku 1918 a zařekl se, že se tato situace nebude nikdy opakovat. Vše podřizoval tomu, aby kapitulací nedošlo k ponížení německého národa a aby Německu neporoučely cizí velmoci. Německý národ se podle něj projevil jako slabý, tudíž pro něj není potřeba do budoucna zanechávat možnost nějakého bytí.³⁶² V tomto bodě Hitler plně ztotožnil osud Německa se svou vlastní budoucností.³⁶³ Pokud dojde ke zhroucení Říše, pak dojde i ke konci jeho vlastního bytí, a to jen kvůli slabosti

³⁵⁰ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

³⁵¹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³⁵² BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³⁵³ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³⁵⁴ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

³⁵⁵ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

³⁵⁶ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³⁵⁷ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³⁵⁸ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³⁵⁹ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³⁶⁰ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

³⁶¹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³⁶² KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³⁶³ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

německého národa.³⁶⁴ Stále spoléhal a čekal na zásadní změnu situace, která nastolí rozepří mezi západem a Sovětským svazem.³⁶⁵ Říkal, že pokud by žádný zázrak nenastal, pak by si vzal život.³⁶⁶

Angličané, Rusové a Američané postupovali stále více do země. V tuto dobu většina ministrů opouštěla Berlín a stěhovala se pryč z města. Hitler zůstal v Berlíně, což komentoval tím, že jeho přítomnost představuje pramen odvahy pro vojáky.³⁶⁷ Chtěl vést obranu a v nejzazší chvíli se zastřelit. Bojovat ale nemohl, z fyzických důvodů a také proto, aby nebyl zraněn a neocítl se v zajetí.³⁶⁸ Nebral na vědomí zprávy o aktuálním dění na frontě.³⁶⁹ Nesmyslně lidi povyšoval a nečekaně odvolával ty, kteří mu byli blízcí.³⁷⁰ Obviňoval všechny ze všeobecné zrady. Podle něj se jeho osud nenaplnil ne kvůli jeho selhání, ale kvůli selhání druhých.³⁷¹ Přemítal nad tím, jak a proč došlo k porážce Německa. Útok na Rusko plánoval. Dával vinu Itálii, protože se mu kvůli ní zborčil jeho časový původní plán. Rekapituloval svou zahraniční politiku. Uznal její nenaplnění, ztroskotání. S Anglií toužil po spojenectví a nedostal ho. S Itálií spojenectví dosáhl, ale nakonec to nebylo pro Německo nejlepší volba. Stejně tak poskytnutá pomoc Frankovi byla podle něj chybou. Ovšem jako hlavní důvod ztroskotání války Hitler považoval to, že Třetí říše nepodnikala žádnou revoluční politiku. Ve všech sférách, jako v armádě, hospodářství, diplomacii, musel spoléhat na staré elity, na vytvoření národně socialistické elity mu ale podle něj nezbyl čas. Stejně tak kritizoval politiku vedenou ve Francii. Naopak k dobru si přičítal boj proti Židům.³⁷² Hitler apeloval na svoje věrné tím, že budování nacionálního socialismu je posláním budoucích staletí, aby dodržovali a pokračovali v rasových zákonech a stáli na straně proti mezinárodnímu židovství. Byl stále věrný svým idejím.³⁷³

Před svou smrtí se Hitler stačil ještě oženit s Evou Braunovou,³⁷⁴ sepsat svou poslední vůli a politickou závěť. Podle Gründberga existují politické závěti dvě. Z té první vyplývá, že německý národ a hlavně sám Hitler válku nechtěli a dělali všechno

³⁶⁴ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

³⁶⁵ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³⁶⁶ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³⁶⁷ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³⁶⁸ KERSHAW, Ian: *Hitler: 1936-1945: Nemesis*, Praha 2004.

³⁶⁹ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³⁷⁰ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³⁷¹ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³⁷² ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

³⁷³ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

³⁷⁴ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

možné, aby jí zabránili. Z války vinil britské a americké politiky. Dále v ní vytýká všem spojencům Třetí říše slabost, zbabělost a nerozhodnost. Příčinou neúspěchů Německa v první a druhé světové válce byli podle něj Židé. Druhá politická závěť je téměř stejná jako první.³⁷⁵ Hitler zde znovu opakuje, že si nikdo válku v roce 1939 nepřál. Přáli si jí pouze mezinárodní politici židovského původu. Zároveň v této závěti vyloučil z NSDAP Göringa a Heinricha Himmlera,³⁷⁶ obžaloval je z vyjednávání s nepřítelem a z nezákonného úsilí chopit se moci.³⁷⁷ Ve své osobní závěti píše, že si se svou ženou vybírají smrt, aby byli oproštěni od hanby v zajetí nebo kapitulace. Přáli si své ostatky zpopelnit. 30. dubna 1945 si Hitler s Evou Braunovou vzali ampule kyanidu a zároveň si Hitler střelil do hlavy kulku.³⁷⁸ Nakonec byla jejich těla na zahradě Říšského kancléřství polita benzinem a zapálena.³⁷⁹ Sovětští vojáci našli před říšským kancléřstvím dvě těla, mužské a ženské. Následně byla provedena pitva, která prokázala v Hitlerových ústech rozkousanou ampulku cyankáli. Identifikačním prvkem se staly dva kovové můstky v Hitlerových čelistech a později bylo prokázáno, že patřily opravdu Hitlerovi.³⁸⁰ Dokonce byla provedena i druhá pitva, která ovšem jen potvrdila výsledky té první. To, co zbývalo z jejich těl, bylo pohřbeno v garáži v Magdeburgu a bylo překryto asfaltem.³⁸¹ Existují teze o tom,³⁸² že si Hitler nebyl jistý působením jedu, a tak vydal rozkaz, aby byl „dozastřelen“. Okolnosti Hitlerovy smrti jsou stále předmětem diskusí.³⁸³ Podle sovětské teorie pozřel jed, ale nezastřelil se sám, zastřelila ho jiná, třetí osoba. Podle Festa je to snaha Hitlera podcenit a má to spíše politický význam. Hitlerovi byla brána odvaha, která je zapotřebí k „sebezastřelení se“.³⁸⁴ Rusové dlouho tvrdili, že se Hitlerovy ostatky nenašly.³⁸⁵ Na základě lékařských zpráv je jisté, že Hitler nezemřel kulkou, ale příčinou smrti bylo požití kyanidu draselného – cyankáli.³⁸⁶ Existují teorie, že nezemřel, ale že ho například zajali Britové nebo že utekl na daleké ostrovy v ponorce, že žije v Jižní Americe na ranči, nebo ve

³⁷⁵ U Kershawa se jedná o druhou část první závěti.

³⁷⁶ Říšský vůdce SS, šéf Gestapa, ministr vnitra.

³⁷⁷ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³⁷⁸ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

³⁷⁹ ZITELMANN, Rainer: *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*, Praha 1993.

³⁸⁰ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³⁸¹ BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995.

³⁸² Píše i Bullock.

³⁸³ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

³⁸⁴ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³⁸⁵ Píše Bullock i Fest.

³⁸⁶ GRÜNDBERG, Karol: *Adolf Hitler: Životopis Führera*, Liberec 1994.

Španělsku v klášteře.³⁸⁷

Dne 8. a 9. května byla v Remeši a v Berlíně podepsána bezpodmínečná kapitulace Německa a s ukončením Hitlerova života přestala stejně tak rychle existovat i samotná Třetí říše.³⁸⁸

- V závěru války došlo u veřejnosti k pochopení toho, že za aktuální stav Německa je zodpovědný právě Hitler. Podle popisu autorů vypadal Hitler ve svých 54 letech jako stařec. Dostával se do fáze, kdy přestával vnímat realitu, byl celkově „mimo,“ podle čehož se také choval. Je zvláštní, že ani v této době se nenašel nikdo, kdo by se ho pokusil zastavit, nebo sesadit. Generálové mu byli po celou dobu věrní a poslušní. Okolnosti jeho smrti jsou předmětem diskuzí ještě dnes, stejně tak jako její nepochybnost.

³⁸⁷ FEST, Joachim: *Hitler: kompletní životopis*, Praha 2008.

³⁸⁸ STEINERT, Marlis: *Hitler*, Praha 2007.

7. Závěr

Hitlerovo dětství se vyznačovalo častým stěhováním, láskyplností jeho matky, pedantstvím a nejspíš i brutálností jeho otce. Již v jeho mládí se projevovala neschopnost jít si za svým, dotáhnout věci do konce. Předčasně ukončil školní docházku, nedostal se na vytouženou Akademii umění a tvrdou ránou pro něj byla smrt jeho matky. Prvním nejdůležitějším schůdkem ve formování jeho názorů a pohledu na svět mu byl pobyt ve Vídni, kde se setkal s myšlenkami radikálního antisemitismu, nenávisti ke Slovanům skrze působení Schönerera a Luegera. Právě tyto historické okolnosti tvořily paralelu s jeho osobní zkušeností, která byla prosycena nenávistí k okolnímu světu. V mnichovském období se snažil vyhnout vojenské službě, ale v době vypuknutí 1. světové války neváhal a přihlásil se do armády. Prohrání války je dalším velice důležitým mezníkem v jeho vývoji, jelikož zde svou nenávist – porážku Německa začal přeměňovat ve svalování viny na všechny a všechno okolo něj. Právě v této době je velmi dobře patrná jeho fascinace válčením a jeho vstup do politiky, kdy si v poměrně krátké době dokázal zajistit post Führera a stal se jediným prvkem v systému strany, jenž ji dokázal udržet pospolu a v chodu. Stejně tak to později bylo za fungování Třetí říše. Nejdůležitějším momentem ale byly jak pro Hitlera, tak pro celou německou společnost důsledky Versailleské dohody. Právě na nich později Hitler postavil celou svou politickou dráhu, která vedla k postu kancléře, a později na nich stavěl svou zahraniční politiku. Důsledky Versailleské dohody také poskytovaly platformu pro existenci množících se pravicových stran. Za Výmarské republiky v sobě Hitler objevil schopnost řečnit, působit na masy a racionalizoval svou nenávist vůči Židům. Také mistrně využíval krizí souvisejících s nově vzniklým, nechtěným politickým systémem, což vyvrcholilo jeho touhou svrhnout dosavadní režim a nastolit svůj. Proběhl tzv. puč, který pro Hitlera skončil pobytem ve vězení. Na základě nezdaru této akce si uvědomil, že se musí k moci dostat legální cestou. Také sepsal svůj, v této době již dotvořený, světový názor do spisu *Mein Kampf*. Po propuštění z vězení se zdálo, že se uklidnila a stabilizovala společenská situace. Ekonomická krize prokázala neschopnost výmarského systému. Nacisté zaznamenávali ohromné úspěchy. Hitler dostal svoje hnutí do celonárodní politiky a díky jeho propagandistickým heslům a řečnickému nadání se nacisté stali druhou nejsilnější stranou v Německu. Dokázal

vycítit nálady německého obyvatelstva, jeho nespokojenost byla odrazem nespokojeností celého národa. Přizpůsoboval hesla propagandy právě tomu, co lidé chtěli a potřebovali slyšet. Hitlerovy úspěchy vyvrcholily jeho jmenováním říšským kancléřem. A právě od této doby začal uvádět do praxe a legalizovat své vyhraněné názory a ideje. Začal uplatňovat protižidovskou politiku a zákony, zakázal KPD, zbavil moc Reichstagu, parlamentu, degradoval ústavu, nacifikoval každou složku státu a zrušil všechny politické strany. Systematicky pracoval na cestě k diktatuře. Měl podporu katolíků, armády, lidé ho zbožňovali. Dal lidem práci, pocit sounáležitosti a sociální jistoty, sliboval obnovu návratu velikosti německého národa. Zažehnával jakoukoliv formu odporu, což plně předvedl v Noci dlouhých nožů, ve které se neskrytě projevila brutalita nacistického režimu. Smrtí prezidenta Hindenburga došlo ke sjednocení postu kancléře a prezidenta, čímž získal ničím a nikým neomezenou moc. Byl to hráč, dokázal využívat krizí, skulinek, možností. Stejně mu ale k moci pomohly samy německé tradiční síly. Světu se představil svou zahraniční politikou let 1933 – 1939. Z dnešního pohledu nejdůležitější, nejtragičtější a nejzásadnější příčinou a umožněním pozdějšího vývoje byla slabost a nejednotnost západních velmocí, které nepodnikly sebemenší náznak odporu a kroky k zastavení, již v této době viditelných, Hitlerových expanzivních tužeb. Západní velmoci chtěly zabránit válce a nejspíš i ulevit svému svědomí ohledně Versailleské smlouvy. Nicméně Hitler v této době ukázal, že je schopný jít si nekompromisně za svým a svým „taktizováním - vyděračstvím“, kdy tehdy ještě dokázal území získat bez boje, dokázal sjednotit německý národ. Teprve až zábořem Polska přetekla trpělivost západních mocností, které se do poslední chvíle snažily zabránit válce a utvrdily se, že se jí vyhnout nejde. Hitler chtěl vždycky válku, ale německé obyvatelstvo, které do války nechtělo, bylo potřeba přesvědčit, že není jiné cesty. Proto si opatřoval záminky. Stejně byl ale překvapen, snad i dotčen, že mu Velká Británie s Francií vyhlásili válku. Nicméně se mu na začátku válečného období dařilo. Zničil Polsko, dobyl Dánsko, Norsko, Belgie, Lucembursko, Holandsko, Francii. Prvním neúspěchem pro Německo byla bitva o Anglii a následně válka se SSSR, která zapříčinila válku na dvou frontách a vygradovala fiaskem německých vojsk u Moskvy a Stalingradu. Taktika bleskové války ztroskotala a Němce začalo opouštět štěstí. Hitler zde začal realizovat svůj světový názor - získání životního prostoru, boj

s Židy a bolševismem. Právě v této době Hitlerovy ideje vygradovaly do systematického vyvražďování Židů – holocaustu.

Vstoupením USA do války byl opravdu již celý svět ve válečném stavu a právě válka na dvou frontách měla pro Němce katastrofální důsledky. Hitler měl kolem sebe samé pochlebovače, propadal se do naprostého klamu a nebyl schopný vidět realitu. Zásadně odmítal jakoukoliv formu kapitulace. Postupně docházelo ke kapitulacím německých vojsk v Tunisu, hroutila se Itálie, ztroskotala bitva u Kurska, Spojenci se vylodili na Sicílii, proběhla invaze v Normandii a Ardenách. Je až neuvěřitelná síla jeho kultu, která byla natolik silná, že i přes špatné velení a neschopnost řešit reálné problémy se nenašel nikdo, kdo by mu výrazněji oponoval, nebo ho svrhnul. S rostoucími německými neúspěchy bylo jasné, že je válka prohraná. Stejně tak se zhoršovalo i Hitlerovo zdraví. Byl hypochondr, ale se vši pravděpodobností trpěl Parkinsonovou chorobou. Poslední dny strávil v bunkru v Berlíně, kde rekapituloval svou zahraniční politiku, sepsal své závěti a oženil se s Evou Braunovou, s níž dobrovolně ukončil svůj život a spáchal sebevraždu. S jeho koncem přišel konec nacistického Německa.

V úvodu jsem si položila několik otázek, na které jsem se snažila v práci najít odpověď. Život Adolfa Hitlera sám o sobě není nijak zajímavý. Jeho povaha, projevující se již od dob raného dětství po většinu jeho života s rysy snění, lelkování, neschopností vůle, popudlivosti, lenosti, nepřijímání odpovědnosti za své činy, nenaplňuje obraz něčím výjimečného člověka. To dokazuje i absence činů, kdy za svůj život neměl normální práci, ani nedosáhl pořádného vzdělání. Hitler měl ale „příznivé“ historické okolnosti, nadání řečnit, schopnost vycítit nálady a nespokojenost obyčejných lidí a využívat krizových situací. Měl také již dávno předpřipravenou základnu díky zvláštním rysům společenské a politické struktury německé kultury. V krizových dobách lidem sliboval navrácení hrdosti a velikosti Německa, na což lidé slyšeli. Období uchopení moci, stejně tak jako období jeho zahraniční politiky se vyznačovalo tím, že mu jeho „protivníci“ nijak nezabránili v jeho činech. Také oplýval zvláštním neutuchajícím optimismem a vírou ve vítězství Německa, kdy si absolutně nepřipouštěl ztroskotání svých plánů. Tuto neochvějnou víru velmi snadno přenášel na ostatní. Jeho kult byl vypracován do takové úrovně, že ho lidé chápali jako nadřazenou entitu, která neměla s nacistickými zvěrstvy nic společného. Necháпали ho jako hlavního hybatele veškerého dění. Hitler

nebyl ve své době ničím výjimečným. Byl zrcadlením dané epochy. On to nevytvářel, společnost byla taková a on byl jen jejím odrazem, symbolem, výplodem.

Pro pochopení Hitlerova života a událostí je potřeba znát a pochopit historický kontext dané doby. Domnívám se, že bez toho nemá smysl a nelze objektivně podat Hitlerův biografický obraz. Právě proto jsem kapitoly koncipovala tak, aby každé Hitlerově roli v daném období, předcházelo stručné uvedení historických okolností. Přišlo mi, jako by mu byly téměř vždy příznivě nakloněny, ale možná právě v tom byla jeho síla. Hitler byl „hráč“ a uměl jich znamenitě využívat.

V celé práci jsem prvotně vycházela z knih *Hitler: 1889-1936: Hybris* a *Hitler: 1936-1945: Nemesis* od Iana Kershawa a knihy *Hitler: Kompletní životopis* od Joachima Festa. Obě díla jsou si podobná, obsáhlá a hlavně velmi podrobná, což sice bylo přínosné pro utvoření si přehledu o tehdejšímu dění, ale pro úzký rozsah mé práce jsem musela použít jen stěžejní informace. Dále jsem vycházela z knihy *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy* od Alana Bullocka, což je také vynikající a známá kniha pro tuto problematiku. Bullock se věnuje srovnání dvou největších diktátorů – Hitlera a Stalina, takže smyslem jeho práce nebylo zaměřit se jen na Hitlerův život, jako u J. Festa a I. Kershawa, ale porovnat jej s životem Stalina.

Dále jsem hojně čerpala z knihy *Adolf Hitler: Životopis Führera* od Karola Gründbergra. Knihu *Hitler* od Marlis Steinert jsem používala spíše jako doplňkovou literaturu, stejně tak knihu Rainera Zitelmana *Hitler a jeho cesta k moci*. Toto dílo se specificky zaměřuje na Hitlerův život, a proto nevěnuje takový prostor historickému pozadí jako ostatní autoři. I přesto se jedná o publikaci zcela zásadní.

Tyto zdroje jsem využívala ke skládání Hitlerova obrazu, abych ukázala obsáhlejší pohled jeho životních událostí. Ve většině případů jsem nenacházela žádné zásadní nesrovnalosti, jen rozdíly v datech a v hodnocení jeho dětství. Konkrétní rozdíly jsem uvedla v komentářích jednotlivých kapitol. Setkala jsem se i s kritikou jednotlivých autorů mezi sebou, což jsem ale ve své práci neupotřebila.

Vybrala jsem si téma, které si zaslouží mnohem větší pole působnosti, dalo by se mnohem více a lépe rozpracovat, ale bohužel mi to prostor mé bakalářské práce neumožnil. V porovnání s načtenými informacemi se mi zdá stručná, ale myslím, že i přesto vystihuje hlavní informace i cíle práce.

8. Použitá literatura

Literatura:

BULLOCK, Alan. *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*. 1. vyd. Plzeň: Mustang, 1995. 1029 s. ISBN 80-85831-51-1.

FEST, Joachim. *Hitler: kompletní životopis*. Praha: Naše vojsko, 2008. 783 s. ISBN 978-80-206-0946-5.

GRÜNDBERG, Karol. *Adolf Hitler: životopis Führera*. 1. vyd. Liberec: Dialog, 1994. 350 s. ISBN 80-85194-75-9.

KERSHAW, Ian. *Hitler: 1889-1936: Hybris*. 1. vyd. Praha: Argo, 2004. 679 s. Ecce homo, sv. 9. ISBN 80-7203-581-9

KERSHAW, Ian. *Hitler: 1936-1945: Nemesis*. 1. vyd. Praha: Argo, 2004. 971 s. Ecce Homo, sv. 10. ISBN 80-7203-634-3.

STEINERT, Marlis. *Hitler*. 1. vyd. Praha: Levné knihy, 2007. 710 s. ISBN 978-80-7309-522-2.

ZITELMANN, Rainer. *Adolf Hitler a jeho cesta k moci*. Praha: Agentura V. P. K., 1993. 117 s. ISBN 80-85622-27-0.

Internetové zdroje:

Židovské muzeum v Praze. *Nejčastější otázky o holocaustu* [online]. [cit. 29. 3. 2011]. Dostupné z: <<http://www.jewishmuseum.cz/cz/czfaq.htm>>.

Filmové zdroje:

Hitlerova kariéra. (Hitler - eine Karriere; Fest Joachim, Herrendoerfer Christian. Německo 1977).

Kult hákového kříže. (American History X; Kaye Tony. USA 1998).

Případ Adolf Hitler - analýza mysli diktátora (Inside the mind of Adolf Hitler; Stewart, David. Velká Británie 2006).

Valkýra. (Valkyrie/ Operation Walküre - Das Stauffenberg-Attentat; Singer Bryan. USA/Německo 2008).

9. Seznam příloh

Příloha č. 1 Výsledky voleb v Německu v letech 1919 – 1933

Příloha č. 2 Počty obětí holocaustu

Příloha č. 1 Výsledky voleb v Německu v letech 1919 – 1933

Dodatek I: Výsledky voleb v Německu v letech 1919 – 1933

Strana	národní shromáždění 19. ledna 1919		6. června 1920		4. května 1924		7. prosince 1924		20. května 1928		14. srpna 1930		31. července 1932		6. listopadu 1932		5. března 1933		12. listopadu 1933														
	celkový počet hlasů/voličů	%	celkový počet hlasů/voličů	%	celkový počet hlasů/voličů	%	celkový počet hlasů/voličů	%	celkový počet hlasů/voličů	%	celkový počet hlasů/voličů	%	celkový počet hlasů/voličů	%	celkový počet hlasů/voličů	%	celkový počet hlasů/voličů	%	celkový počet hlasů/voličů	%													
počet opavovaných voličů	36 786 500	-	423	35 949 800	-	459	38 975 000	-	472	38 987 300	-	493	41 224 700	-	494	41 987 700	-	577	44 226 800	-	608	44 373 700	-	544	44 685 800	-	647	45 141 900	-	661	45 980	-	
počet odezvaných hlasů	30 400 300	82,7	28 196 300	78,4	29 281 870	75,3	30 290 100	77,7	30 753 300	74,6	31 070 900	81,4	35 471 800	79,9	39 344 300	88,0	42 888 100	95,2	42 888 100	95,2	42 888 100	95,2	42 888 100	95,2	42 888 100	95,2	42 888 100	95,2	42 888 100	95,2	42 888 100	95,2	
SPD vládnoucí socialisté	11 509 100	37,9	6 104 400	21,6	6 008 900	20,5	7 881 000	26,0	9 150 000	28,8	15 815 700	24,5	143	7 959 700	21,6	133	7 248 000	20,4	121	7 181 600	18,3	120	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
USPD nezávislí socialisté	2 317 300	7,6	5 046 800	17,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
KPD, komunisté	-	-	589 500	2,1	4	3 693 300	12,6	2 709 100	9,0	45	3 264 800	10,6	54	5 282 600	14,6	89	5 980 200	16,9	100	4 848 100	12,3	81	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Centrum	5 989 200	19,7	3 845 000	13,6	64	3 914 400	13,4	65	4 118 800	13,6	69	3 712 200	12,1	62	4 599 300	12,5	75	4 230 600	11,9	70	4 424 100	11,7	74	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
BVP bavorská lidová strana	-	-	1 238 600	4,4	21	946 700	3,2	16	1 134 000	3,7	19	945 600	3,0	18	1 089 100	3,0	19	1 192 700	3,2	22	1 094 600	3,1	20	1 073 600	2,7	18	-	-	-	-	-	-	-
DVP demokratické	5 641 800	18,6	2 333 700	8,3	39	1 655 100	5,7	28	1 919 800	6,3	32	1 595 700	4,9	28	1 382 400	3,8	20	371 800	1,0	4	336 500	1,0	2	334 200	0,8	5	-	-	-	-	-	-	-
DVP lidová strana	1 345 600	4,4	3 919 400	13,9	65	2 954 400	9,2	45	3 049 100	10,1	51	2 679 700	8,7	45	1 571 200	4,5	23	436 000	1,2	7	661 800	1,9	11	432 300	1,1	2	-	-	-	-	-	-	-
Wirtschaftspartei, ekonomická strana	215 100	0,9	218 600	0,8	4	632 600	2,4	10	1 005 400	3,3	17	1 397 100	4,5	23	1 382 400	3,9	23	146 900	0,4	2	110 300	0,3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DVP nacionalisté	3 121 500	10,3	4 249 100	14,9	71	5 696 500	19,5	95	6 205 800	20,6	103	4 331 600	14,2	74	1 489 300	7,0	41	2 177 400	5,9	37	2 959 000	8,8	52	3 138 800	8,0	52	-	-	-	-	-	-	-
NSDAP nacisté	-	-	-	-	-	1 918 300	6,5	32	907 300	3,0	14	810 100	2,6	12	1 489 600	4,5	20	1 173 700	3,3	196	17 277 200	43,9	288	39 634 800	92,7	60	-	-	-	-	-	-	-
ostatní strany	209 700	0,6	651 200	2,5	5	2 059 700	6,9	19	1 389 700	4,4	12	2 903 500	9,2	28	314 900	10,5	49	1 119 300	2,8	9	1 586 100	4,4	11	788 146	1,9	7	-	-	-	-	-	-	-

Poznámka: ¹ Počet nepřátelých hlasů – 3 349 363

BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995, s. 954 – 955.

Příloha č. 2 Počty obětí holocaustu

Dodatky 959

Dodatek III

Holocaust

Odhady počtů židovských mužů, žen a dětí, kteří byli odsouzeni na smrt v letech 1939 – 1945; rozděleny jsou podle národnosti, nikoli místa úmrtí.

Polsko (v hranicích z r. 1939)	2 900 000
SSSR (v hranicích do r. 1939)	1 250 000
Maďarsko	300 000
Rumunsko	250 000
Československo	245 000
Pobaltské státy	200 000
Německo (v hranicích z r. 1938)	160 000
Nizozemí	104 000
Francie	64 000
Rakousko	58 000
Řecko	58 000
Jugoslávie	54 000
Itálie	8 000
ostatní evropské státy	11 000
celkem asi	5 662 000

Podle nacistických odhadů předložených konferenci ve Vannsee v lednu 1942, čítalo veškeré židovské obyvatelstvo v Evropě, včetně Ruska a Ukrajiny, přibližně 11 milionů lidí.

BULLOCK, Alan: *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*, Plzeň 1995, s. 959.